

GAZETARIA LOKALE NË RREZIK:

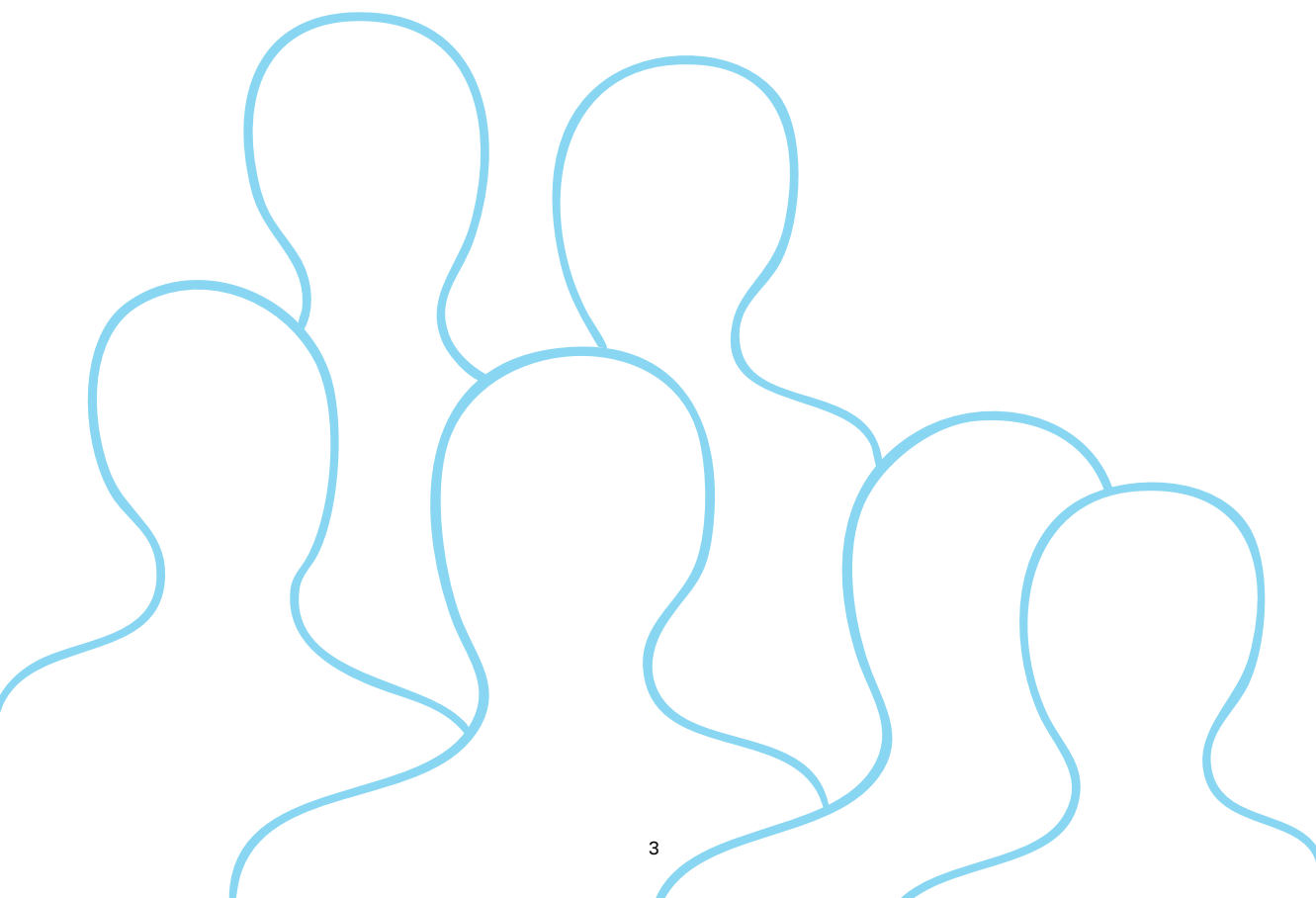
Liria e mediave,
dinamikat e
kushtëzuara gjinore
dhe rezistenca
demokratike

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère des Affaires étrangères
et européennes
Direction des affaires européennes et
des relations économiques internationales

Gazetaria lokale në rrezik:

Liria e mediave, dinamikat e kushtëzuara
gjinore dhe rezistenca demokratike

Titulli: Gazetaria lokale në rrezik: Liria e mediave, dinamikat e kushtëzuara gjinore dhe rezistenca demokratike

Titulli i origjinalit: Local Journalism at Risk: Media Freedom, Gendered Dynamics and Democratic Resilience

Botuesi: Reactor – Kërkim në Veprim

Redaktore: Tanja Ivanova dhe Marija Bashevaska

Autore: Dushica Lazova dhe Jana Dimitrova

Përkthyer nga anglishtja nga: Jetmir Ziba

Dizajni Grafik: Kristina Atanasova

Shkup, 2026

Kopje Falas / Jo-komerciale

CIP - Katalogizacija vo publikacija
Nacionalna i univerzitetska biblioteka "Св. Климент Охридски", Скопје

338+349.2:070(497.7-21)(047.31)

305:070(497.7-21)(047.31)

070.13:34(4-672EУ:497.7)(047.31)

LAZOVA, Dushica

Gazetaria lokale në rrezik : liria e mediave, dinamikat e kushtëzuara gjinore dhe rezistenca demokratike / [autore Dushica Lazova dhe Jana Dimitrova ; përkthyer nga anglishtja nga Jetmir Ziba]. - Shkup : Reactor – Kërkim në Veprim, 2026. - 64 стр. ; 23 см

Превод на делото: Local journalism at risk : media freedom, gendered dynamics and democratic resilience. - Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-4684-64-0

1. Dimitrova, Jana [автор]

а) Локално новинарство -- Социоекономски услови -- Македонија -- Истражувања б) Локално новинарство -- Родови динамики -- Македонија -- Истражувања в) Слобода на медиумите -- Правна рамка -- Европска Унија -- Македонија -- Истражувања

COBISS.MK-ID 68352261

Ky material është financuar plotësisht ose pjesërisht nga Ministria e Punëve të Jashtme dhe Evropiane, Mbrojtjes, Bashkëpunimit për Zhvillim dhe Tregtisë së Jashtme të Luksemburgut, e cila nuk i ndan domosdoshmërisht pikëpamjet e shprehura këtu. Autorja është përgjegjëse e vetme për përmbajtjen.

Përmbajtja

Hyrje	6
Pozicionimi i hulumtimit dhe qëllimet kryesore:	10
Sjellja e fokusit lokal	
Deklarata e pajtueshmërisë metodologjike dhe etike	11
Qasja e hulumtimit	12
a. Parimet metodologjike	13
b. Mbledhja e të dhënave dytësore	14
c. Mbledhja e të dhënave parësore	14
d. Kufizimet e studimit dhe rrugët për hulumtime të ardhshme	14
Kuadri ligjore	18
Korniza ndërkombëtare	19
Korniza nacionale	21
Analiza e kontekstit dhe gjetjet	27
Të drejtat e punës dhe kushtet socio-ekonomike	27
Liria e mediave dhe siguria e gazetarëve lokalë	32
Mbrojtja, sindikalizimi dhe solidariteti	47
Vështrim përpara: Gazetaria lokale midis autonomisë, kufizimit dhe mundësisë	52
Rekomandime	56

HYRJE

Sipas raportit të fundit të Reporterëve pa kufi (RSF), gazetarët në Maqedoninë e Veriut nuk përballen me një mjedis armiqësor sistematik; megjithatë **ndikimi politik, dezinformimi dhe zhvlerësimi në rritje i profesionit** vazhdojnë të minojnë kapacitetin e tyre për raportim të pavarur, të thelluar dhe për të gërryer besimin e publikut në media.¹ Mediat e pavarura dhe lokale janë veçanërisht të cënuara ndaj kërcënimeve, frikësimeve dhe presionit ekonomik, ndërsa zyrtarët qeveritarë shpesh shfaqin qëndrime përçmuese ose armiqësore ndaj gazetarëve² - kushte që mund të ndjehen më së shumti jashtë kryeqytetit, ku resurset janë të pakta dhe afërsia me pushtetin është e pashmangshme.

Në një klimë të tillë, **funksioni demokratik i medias si mbikëqyrës civil – për të mbikëqyruar** me kujdes pushtetin, për të siguruar transparencë në administratën publike dhe për t'i dhënë dukshmëri padrejtësive që prekin jetën e njerëzve – bëhet gjithnjë e më i vështirë për t'u mbështetur. Kur institucionet dobësohen nga korrupsioni³ dhe vetë sektori i medias karakterizohet nga kushte të pasigurta pune, pavarësia⁴ e plotë e redaksisë mund të duket si një ideal i largët. Megjithatë, pikërisht në këto kufizime gazetaria ruan qëllimin e saj më thelbësor demokratik: **ndriçimin e keqpërdorimeve të pushtetit në emër të së vërtetës dhe llogaridhënies publike dhe ruajtjen e rezistencës demokratike në nivel komuniteti.**⁵

Ky rol është veçanërisht jetik në kontekstet ku korrupsioni nuk është një problem i qeverisjes abstrakte, por një realitet i jetuar që formon ndërveprimet e përditshme midis qytetarëve dhe institucioneve. **Korrupsioni mbetet një sfidë kritike për Maqedoninë e Veriut.** Sipas Indeksit për perceptim të korrupsionit (CPI) të vitit 2024 të Transparency International, shteti renditet në vendin e 88-të nga 180, me një rezultat 40/100, duke shënuar një rënie prej 12 vendesh në krahasim me vitin e kaluar.⁶ Vlerësimet e fundit tregojnë më tej se një në tre qytetarë në Maqedoninë e Veriut ka paguar një formë rryshfeti për të përfunduar një detyrë administrative, duke reflektuar shkallën në të cilën korrupsioni përshkon jetën e përditshme.⁷ Vetëm raportimi i qëndrueshëm dhe i pavarur mund të ekspozojë praktikën e fshehura që mbështesin korrupsionin, megjithatë një raportim i tillë varet nga një mjedis mediatik që mbron autonominë e redaksisë, qasjen në informacione dhe mbrojtjen nga presionet politike dhe ekonomike.⁸ Urgjenca e kësaj nevoje u ekspozua tragjikisht në mars të vitit 2025 kur një zjarr piroteknik shpërtheu në klubin e natës Pulse në Koçan, duke vrarë 63 vetë dhe duke plagosur shumë të tjerë.⁹ Hetimet e mëvonshme zbuluan një zinxhir mosveprimesh dhe veprimesh të paligjshme nga nëpunësit zyrtarë, duke përfshirë mungesën e pajtueshmërisë me sigurinë, mungesën e licencimit të

¹ Reporterët pa kufi: Maqedonia e Veriut. <https://rsf.org/en/country/north-macedonia>

² ibid.

³ Ristovska, J., Cvetanovska, T. & Trpovska, S. (2025). *Raporti i vlerësimit të korrupsionit për Maqedoninë e Veriut 2025. Qendra maqedonase për bashkëpunim ndërkombëtar*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/bp8drpch> më 23 dhjetor 2025

⁴ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksi për sigurinë e gazetarëve 2024* [„Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024“]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpntuu> më 15 dhjetor 2025

⁵ Bondarenko, O.S, Utkina, M.S. & Kolesnikova, MV (2021). “The Role of Mass Media in Preventing Corruption”. *The Law, State and Telecommunications Review*, 13(1), pp. 70-93. Marrë nga: <https://tinyurl.com/msuhzajj> më 15 dhjetor 2025

⁶ Transparency International Corruption Perceptions Index: North Macedonia. Retrieved from: <https://tinyurl.com/5n8csrcs> on December 15, 2025.

⁷ Ristovska, J., Cvetanovska, T. & Trpovska, S. (2025). *Raporti i vlerësimit të korrupsionit për Maqedoninë e Veriut 2025. Qendra maqedonase për bashkëpunim ndërkombëtar*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/bp8drpch> më 23 dhjetor 2025

⁸ Rana, M. P. (2013). “Krimi i organizuar dhe korrupsioni: Një analizë teorike dhe empirike”, Universiteti i Calgary. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mr8bktsp> më 15 dhjetor, 2025.

⁹ Smith, H. (Mars, 2025). “Zjarri në klubin e natës në Maqedoninë e Veriut vret 59 dhe të më shumë se 100 të plagosur”, [online] *The Guardian*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mr8bktsp> më 15 dhjetor, 2025

vlefshëm dhe korrupsionin në funksionimin e vendit të ngjarjes.¹⁰ Tragjedia shkaktoi zi mbarëkombëtare dhe protesta anti-korrupsion, pasi qytetarët kërkojnë llogaridhënie.¹¹ Në muajt që pasuan, gazetarët (lokalë) u treguan jetikë në **raportimin dhe zbulimin e shtresave të klientelizmit lokal, dështimit rregullator dhe neglizhencës institucionale** që përndryshe mund të kishin mbetur të padukshme.¹²

Korrupsioni dhe krimi i organizuar janë të ndërthurura në thelb, duke vepruar përmes rrjeteve që maksimizojnë përfitimet personale ose politike duke minimizuar llogaridhënien.¹³ **Gazetaria hulmuese dhe analitike luajnë një rol kritik në ekspozimin e këtyre rrjeteve.** Puna e tyre shkon përtej raportimit të përditshëm: ajo përfshin gjurmimin e praktikave të fshehura, kontekstualizimin e skemave komplekse dhe sigurimin e publikut me informacionin e nevojshëm për të kërkuar veprim institucional.¹⁴

Në të njëjtën kohë, gazetaria vepron në kuadër të një mjedisi informacioni gjithnjë e më të ndotur nga dezinformimi. **Ngopja e narrativave anti-demokratike,** duke përfshirë fushatat anti-perëndimore dhe anti-BE, destabilizon më tej besimin e publikut dhe komplikon punën e mediave të besueshme.¹⁵ Në një kontekst ku gënjeshtat qarkullojnë më shpejt se informacioni i verifikuar, ku edukimi mediatik mbetet i ulët dhe fushatat e koordinuara të dezinformimit zbehin vijën midis propagandës dhe lajmeve, gazetaria e pavarur dhe kritike bëhet e domosdoshme.^{16 17} Këto dinamika janë veçanërisht të rëndësishme për **gjeneratat e reja,** të cilët kryesisht konsumojnë lajme përmes mediave sociale (influencuesve) dhe platformave digjitale, kusensacionalizmi, amplifikimi algoritmik dhe përmbajtja e paguar shpesh zëvendësojnë raportimin e verifikuar, respektivisht ato shiten si “fakte”.¹⁸ Këto presione amplifikohen më tej jashtë kryeqytetit. **Gazetaria lokale vepron në një ekosistem ku afërsia me aktorët politikë, të biznesit dhe institucionalë është më e madhe, ndërsa resurset janë shumë më të kufizuara.** Shumë mediave lokale u mungon stabiliteti financiar, autonomia redaktuese dhe stafi i nevojshëm për të vepruar në mënyrë të qëndrueshme, e lëre më për të ndjekur raportimin mbi korrupsionin, krimin

¹⁰ Trajkovska, M. (2025) “Zjarri i Koçanit dhe kolapsi sistematik i Maqedonisë së Veriut”, Instituti për diversitetin e medias. Marrë nga: <https://tinyurl.com/39muh4ky> në 15 dhjetor, 2025

¹¹ Dimoski, A. (2025). “Protestuesit kërkojnë ndryshim sistematik, drejtësi pas tragjedisë së Koçanit”, [online] MIA News. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yeufjrja> më 15 dhjetor 2025

¹² Laboratorët e raportimit investigativ (2025). “Zjarri i Koçanit – Pas Flakëve”. [Video] YouTube. Marrë nga: <https://www.youtube.com/watch?v=DwbWj1qqzeo> më 15 dhjetor 2025; Përmes dokumenteve të papublikuara të hetimit, videoja e bërë nga organizata e pavarur e medias zbuloi abuzimin e pushtetit të bërë nga inspektorët, prokurorët dhe politikanët. Dy muaj pas lirimit, dy inspektorët e Drejtorisë për të ardhurat publike të ekspozuar në dokumentar u arrestuan dhe tani janë nën hetim për ryshfet dhe keqpërdorim të detyrës.

¹³ Ballegooij, W., Zandstra, T. (2016). “Organised Crime and Corruption: Cost of Non-Europe Report”, *European Parliamentary Research Service*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3x9re6xu> më 24 dhjetor 2025

¹⁴ Schauseil, W., Zúñiga, N. & Jackson, D. (2019). “Media dhe antikorrupsioni”, *Transparency International*. Marrë nga: <http://www.jstor.com/stable/resrep20465> më 15 dhjetor 2025

¹⁵ Metamorphosis (2024). *Trendet dhe narrativat e dezinformimit në rajonin e Ballkanit Perëndimor: Raporti për monitorim të medias* (tetor – dhjetor 2024). Marrë nga: <https://tinyurl.com/y3csauan> në 15 dhjetor, 2025.

¹⁶ Tuneva, M. (2024). *Ndërmjet sfidave dhe zgjidhjeve: Udhëzues për integritetin e mediave në Maqedoninë e Veriut* [„Meçy предизвиците и решенијата: Водич за интегритет на медиумите во Северна Македонија“]. UNDP. Retrieved from: <https://tinyurl.com/dr9s5bun> në 15 dhjetor, 2025

¹⁷ Serafimovska, E. & Trajkoska J. (2023). *Cënueshmëria ndaj dezinformimit midis grupeve të ndryshme të qytetarëve në Maqedoninë e Veriut* [„Панливост на дезинформации кај различни групи граѓани во Северна Македонија“]. Instituti për studime të komunikimit. Marrë nga: <https://tinyurl.com/ms9ux2ud> në 15 dhjetor, 2025

¹⁸ Popovska, V. (2021). *Ndikimi i mediave masive sociale në krijimin e opinionit publik dhe pasojat e tij të shprehura përmes ndërtimit të stereotipeve, diskriminimit, ngacmimit dhe gjuhës së urrejtjes në mesin e nxënësve të shkollave të mesme* [“Влијанието на социјалните i на медиумите во креирањето на јавното мислење и последиците од него изразени пред градеет, стереотипи, дискриминација, булинг i говор на омраза кај средношколиците”], Instituti për të drejtat e njeriut. Marrë nga: <https://tinyurl.com/4yupe5sw> në 15 dhjetor, 2025

e organizuar ose abuzimin me pushtetin.¹⁹ Kjo tendosje ekonomike përkon me erozionin e vazhdueshëm të gazetarisë lokale, duke lënë pjesë të mëdha të vendit pa lajme të rregullta dhe të besueshme për komunitetet e tyre. Ndërsa rrjetet e korrespondentëve dikur përbënin shtyllën kurrizore të raportimit nacional, tani ato janë reduktuar në një prani simbolike të disa korrespondentëve të punësuar plotësisht dhe disa korrespondentëve të pavarur.²⁰

Si rezultat, **tregimet lokale rrallëherë hyjnë në sferën publike nacionale**, duke mundësuar paqartësi politike, korrupsion të pakontrolluar dhe pothuajse padukshmëri të çështjeve të përditshme me të cilat përballen qytetarët jashtë kryeqytetit. Në mjediset e tilla, ku afërsia ushqen familjaritet dhe varësi, gazetarët përballen me presion joformal, sulme reputacioni dhe rreziqe të drejtpërdrejta kur mbulojnë korrupsionin ose keqpërdorimin e resurseve publike.

Këto presione nuk përjetohe në mënyrë të barabartë: ato kryqëzohen me pasigurinë e punës, gjeografinë dhe gjininë, duke prodhuar rreziqe dhe cënueshmëri të diferencuara, veçanërisht për gratë gazetare që punojnë në mjediset e mediave lokale.²¹ Prandaj, gratë gazetare duhet të përballen jo vetëm në hakmarrjen profesionale, por edhe në ngacmimin dhe diskriminimin gjinor, një model i vërejtur gjerësisht në vlerësimet ndërkombëtare dhe nacionale të lirisë së medias.^{22 23}

Pavarësisht rolit të tyre vendimtar demokratik, gazetarët lokalë që punojnë jashtë kryeqytetit mbeten kryesisht jo të përfshirë nga hulumtimet, debatet e politikave dhe programet e zhvillimit të medias. Duke e njohur këtë **hendek të njohurive** si thelbësor për të kuptuar lirinë e medias dhe shpërndarjen e pushtetit në Maqedoninë e Veriut, ky hulumtim shqyrton përvojat, dobësitë dhe dinamikat gjinore që formësojnë gazetarinë lokale sot.

¹⁹ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksi për sigurinë e gazetarëve 2024* [„Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024“]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025.

²⁰ Koka, F. (2021). *Situata me korrespondentët në RTM* [„Состојба со дописниците на МРТ“]. SHGM. Marrë nga: <https://tinyurl.com/5n6zkbxk> më 15 dhjetor 2025.

²¹ Janevska, U. (2024) “Gratë gazetare nga mediat lokale nën një ortek diskreditimesh” [„Новинарките од локалните медиуми под канонада дискредитации“]. [online] PINA.mk. Marrë nga: <https://tinyurl.com/5n7amwtu> më 15 dhjetor 2025

Posetti, J. et al. (2022) *The Chilling: Studimi global i gazetarëve për dhunën online ndaj grave Qendra ndërkombëtare për gazetarët*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/47vbtma> më 15 dhjetor 2025.

²² Spirovski, M & Todorovska-Kostovska, V. (2025) *Sfidat dhe zhvillimet: Siguria e grave gazetare në Maqedoninë e Veriut 2024*. [„Предизвици и напредок: Безбедноста на новинарките во Северна Македонија 2024“]. *Safejournalists.net*. Është marrë nga: <https://tinyurl.com/2t38zp5t> më 15 dhjetor 2025.

Pozicionimi i hulumtimit dhe qëllimet kryesore: Sjellja e fokusit lokal

Vendimi për të zhvendosur fokusin analitik në nivelin lokal, duke integruar një perspektivë me përgjegjësi gjinore, pjesëmarrëse, ka rezultuar në hulumtime që kontribuojnë në njohuri të reja, specifike për kontekstin në studimet ekzistuese mbi lirinë e medias dhe sigurinë e gazetarëve në Maqedoninë e Veriut. Ndërsa hulumtimet e mëparshme përqendrohen kryesisht në mediat nacionale, kornizat ligjore zyrtare ose incidentet e izoluara të ngacmimit, ky studim shqyrton se si pasiguria strukturore, presioni politik dhe dinamika gjinore ndërthuren në jetën e përditshme të punës së gazetarëve lokalë.

Duke **paraprirë betejat e përditshme të gazetarëve jashtë kryeqytetit**, hulumtimi zbulon se si varësia ekonomike, marrëdhëniet joformale të pushtetit dhe mbrojtja e dobët institucionale formojnë si vendimmarrjen e redaksisë ashtu edhe rrezikun personal. Ai demonstroi **se kushtet e punës, shqetësimet e sigurisë, gjinia dhe dezinformimi** nuk mund të trajtohen si çështje të ndara, por si **faktorë përforcues** të ndërsjellë që minojnë gazetarinë lokale dhe qëndrueshmërinë e saj dhe lidhjen me audiencat e reja dhe punëtorët e ardhshëm të medias. Duke vepruar kështu, ai plotëson një zbrazëtim kritik në bazën e dëshmive dhe ofron njohuri të bazuara për ndërhyrje më të synuara, të ndjeshme ndaj kontekstit që synojnë përforcimin e lirisë së medias, barazisë gjinore dhe llogaridhënies demokratike në nivel lokal.

Prandaj, ky studim kërkon të:

- Njiheni me përvojat, nevojat dhe prioritetet e grupeve të synuara përfituese (gazetarët lokalë, veçanërisht gratë).
- Përcaktoni format e pasigurisë dhe presioneve profesionale, si dhe ngacmimet, kërcënimet dhe diskriminimet (me bazë gjinore) me të cilat përballen gazetarët lokalë, veçanërisht kur raportojnë për korrupsionin, qeverisjen, krimin dhe të drejtat e njeriut.
- Identifikoni sfidat dhe kufizimet e kapaciteteve të redaksive (teknike, finansiare dhe menaxheriale) dhe se si ato ndikojnë në cilësinë, pavarësinë dhe qëndrueshmërinë e gazetarisë lokale.
- Hetoni se si gazetarët lokalë reagojnë ndaj ngacmimeve, presionit dhe mangësisë institucionale, duke përfshirë mbështetjen në rrjetet e kolegëve, solidaritetin joformal dhe mekanizmat e përballimit.
- Analizoni politikatat dhe kornizat rregullatore të zbatueshme për mediat lokale dhe identifikoni boshllëqet dhe mundësitë për përmirësimin e kushteve të punës, sigurisë, pavarësisë redaktuese dhe barazisë gjinore në gazetarinë lokale.
- Përcaktoni perspektivat dhe prioritetet e aktorëve kryesorë në ekosistemin e medias, duke përfshirë redaktorët, pronarët e medias, sindikatat dhe shoqërinë civile dhe aktorët institucionalë, në lidhje me mbështetjen për gazetarinë (lokale) dhe barazinë gjinore në sektor.
- Shqyrtoni se si kornizat ligjore, mekanizmat institucionalë dhe sindikatat profesionale, siç janë Sindikata e pavarur e gazetarëve dhe punonjësve mediatik (SPGPM) dhe Shoqata e gazetarëve të Maqedonisë së Veriut (SHGM), përjetohen nga gazetarët, qasja e tyre dhe roli i domosdoshëm në mbrojtjen e të drejtave dhe sigurisë së gazetarëve.

Në përgjithësi, kjo analizë shkon përtej pajtueshmërisë formale për të shqyrtuar se si boshllëqet rregullatore, zbatimi i pabarabartë dhe realitetet e nivelit lokal krijojnë boshllëqe strukturore dhe pika hyrëse të pashfrytëzuara për përmirësimin e sigurisë, përforcimin e mbrojtjes, pavarësinë redaktuese dhe reformat e punës me përgjegjësi gjinore.

Deklarata e pajtueshmërisë metodologjike dhe etike

Ky studim u krye në përputhje të plotë me standardet e njohura të integritetit etik, metodologjik dhe hulumtues, veçanërisht në dritën e kontekstit politikisht të ndjeshëm dhe me rrezik të lartë në të cilin veprojnë gazetarët në Maqedoninë e Veriut.

Dizajni i hulumtimit kombinoi të dhënat parësore cilësore (intervista të thelluara, konsultime dhe angazhim pjesëmarrës) me një rishikim sistematik të burimeve dytësore, duke përfshirë kornizat ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare, dokumentet e politikave, raportet e monitorimit dhe studimet paraprake empirike. Mbledhja e të dhënave parësore ndoqi parimet e hulumtimit feminist dhe pjesëmarrës, duke i dhënë përparësi pëlqimit të informuar, konfidencialitetit, minimizimit të rrezikut dhe sigurisë së pjesëmarrësve, veçanërisht gazetarëve që punojnë në komunitete të vogla ku anonimiteti është në thelb i brishtë.

Të gjithë të intervistuarit morën pjesë vullnetarisht dhe u informuan për qëllimin e hulumtimit, përdorimin e synuar të gjetjeve dhe të drejtën e tyre për të tërhequr ose kufizuar zbulimin në çdo moment. Asnjë informacion personalisht i identifikueshëm nuk zbulohet dhe citimet janë anonime për të parandaluar identifikimin e drejtpërdrejtë ose të tërthortë, përveç nëse është dhënë pëlqimi ndryshe. Vendimet në lidhje me përfshirjen e të dhënave u udhëhoqën nga një parim parandalues, duke i dhënë përparësi sigurisë së pjesëmarrësve mbi plotësinë e raportimit.

Pretendimet analitike bazohen ose në materialin origjinal empirik të gjeneruar përmes këtij studimi ose në burime dytësore të identifikueshme qartë, duke përfshirë organet e njohura ndërkombëtare të monitorimit, institucionet nacionale dhe organizatat profesionale. Kur ofrohet analizë kontekstuale ose historike, ajo pasqyron të dhëna publike të dokumentuara mirë dhe vlerësime të pranuar gjerësisht, me referenca të qarta të përfshira për të siguruar transparencë dhe gjurmueshmëri.

Ekipi hulumtues zbatoi refleksivitet të vazhdueshëm gjatë gjithë procesit, duke vlerësuar në mënyrë kritike pozicionin, marrëdhëniet e pushtetit dhe ndikimet e mundshme të vetë hulumtimit mbi pjesëmarrësit dhe ekosistemin e medias. Kjo qasje synonte të shmangte praktikatat nxjerrëse dhe të siguronte që studimi të kontribuonte me përgjegjësi në përfaqësimin e bazuar në dëshmi, dialogun e politikave dhe përpjekjet për zhvillimin e medias.

Studimi nuk përmban materiale të plagjiaturës. Të gjitha burimet janë referuar në mënyrë të përshtatshme dhe analiza origjinale dallohet qartë nga punimi i cituar. Çdo kufizim i identifikuar pranohet në mënyrë transparente në raport, së bashku me rekomandimet për hulumtime të ardhshme.

QASJA E HULUMTIMIT

a. Parimet metodologjike

Ky hulumtim u krye në një mjedis mediatik politikisht të ndjeshëm dhe të pasigurt, ku gazetarët, veçanërisht në nivel lokal, përballen me rreziqe të rritura në lidhje me ngacmimin, pasigurinë e punës dhe presionin institucional, siç do të shtjellohet më poshtë. Në këtë kontekst, **parimet metodologjike pjesëmarrëse dhe feministe** u treguan thelbësore dhe jo opsionale. Ata formuan theksin e studimit në bashkë-krijimin, pronësinë e përbashkët dhe kujdesin, ndërsa reflektiviteti dhe përgjegjësia kolektive u bënë thelbësore për t'u përballur me rrezikun, pabarazitë e pushtetit dhe besimin gjatë gjithë procesit të hulumtimit.

Hulumtimi pjesëmarrës aspiron të transformojë se kush prodhon njohuri dhe pse, ndërsa praktika pjesëmarrëse feministe angazhon ata që preken më shumë nga pabarazia si bashkë-kërkues.²⁴ Prandaj, në vend që t'i trajtojmë gazetarët vetëm si subjekte të hulumtimit, **ne angazhuam gazetarë dhe ekspertë të medias në formësimin e mjeteve hulumtuese, rafinimin e udhëzuesve të intervistave dhe kontekstualizimin e gjetjeve.** Kjo shtoi një nivel të kërkimit pjesëmarrës dhe bazoi hulumtimin në realitetet profesionale të jetuara, të përshtatura me rreziqet dhe kufizimet me të cilat përballen pjesëmarrësit, veçanërisht në komunitetet e vogla ku anonimiteti është i brishtë dhe pasojat janë të menjëhershme.

Gjatë gjithë kohës, reflektiviteti u trajtua jo si një hap metodologjik diskret, por si një praktikë e vazhdueshme etike dhe politike, e cila njeh pozicionimin e vetë studiuesve dhe vë në pikëpyetje se si vetë hulumtimi mund të riprodhojë privilegje ose shtypje. Kjo flet për idenë e Scott-Villiers për **“reflektim në veprim”**: të mësuarit gjatë të bërit dhe të qëndruarit përgjegjës ndaj atyre, rreziqet e të cilëve tejkalojnë ato të vetë hulumtuesit.²⁵ Duke pasur parasysh këtë, dhe në përputhje me epistemologjitë feministe që theksojnë njohuritë e vendosura dhe ndërëgjegjësimin për fuqinë,^{26 27} ne i kemi kushtuar vëmendje të qëllimshme mënyrës se si pyetjet, formatet dhe rezultatet mund të riprodhojnë pa dashje dinamikën nxjerrëse ose t'i ekspozojnë pjesëmarrësit ndaj dëmit. Ndërtimi i besimit nënkuptonte ngadalësimin e ritmit, përshtatjen e metodave të kërkimit ndërsa hetimi evoluoi, bashkë-krijimin e mjeteve me gazetarët dhe pranimin se disa histori do të mbeteshin jo të plota. Për shembull, kemi vendosur që herët **t'i japim përparësi konfidencialitetit mbi plotësinë dhe sigurisë mbi “pasurinë” e të dhënave dhe t'u lejojmë pjesëmarrësve të vendosin kufij rreth asaj që mund të ndahet.** Reflektiviteti kërkon njohjen e kufijve të mbikëqyrjes dhe se si ndjekja e “gjetjeve gjithëpërfshirëse” mund të riprodhojë dinamikën nxjerrëse.²⁸

Ne gjithashtu e pranojmë se **vetë pjesëmarrja shpaloset në kuadër të sistemeve të pabarabarta të pushtetit.** Ndërsa qasjet pjesëmarrëse kërkojnë të demokratizojnë prodhimin e njohurive, ato nuk neutralizojnë automatikisht pabarazitë strukturorenë

²⁴ Cornwall, A. (2008). “Ç’paketimi i pjesëmarrjes’: Modele, kuptime dhe praktika.” *Revista e zhvillimit të komunitetit*, 43(3), f. 269–283.

²⁵ Scott-Villiers, P. (2021). “Reflektiviteti dhe reflektimi në kërkimin e veprimt.” Në D. Burns, J. Howard & S. Ospina (eds.), *Doracak* SAGE i hulumtimit dhe hetimit me pjesëmarrje. Londër: SAGE, f. 323–338.

²⁶ Haraway, D. (1988). “Njohuritë e vendosura: Pyetja shkencore në feminizëm dhe privilegji i perspektivës së pjesshme”. *Studime Feministe*, 14(3), f. 575–599.

²⁷ Harding, S. (1991). *Whose Science? Whose Knowledge? Thinking from Women's Lives*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

²⁸ *ibid.*

lidhje me gjininë, statusin profesional ose vendndodhjen gjeografike.²⁹ Kjo ishte veçanërisht e rëndësishme në kontekstin e mediave lokale, ku zvogëlimi i redaksive, marrëveshjet joformale të punës dhe mungesa e mbështetjes institucionale kufizojnë aftësinë e gazetarëve për të reflektuar hapur mbi diskriminimin, ngacmimin ose presionin redaktues. Prandaj, praktika refleksive përfshinte ndjekjen e heshtjeve, hezitimeve dhe kontradiktave si të dhëna kuptimplota, në vend që t'i trajtonte ato si boshllëqe që duheshin korrigjuar.

Gjetjet nga analiza dytësore e të dhënave, intervistat e ekspertëve dhe puna e hershme në terren informuan fazat e mëvonshme të hulumtimit, duke lejuar që studimi të përsosë fokusin e tij në pasigurinë dhe heshtjen e gazetarisë lokale dhe dinamikën themelore gjinore. Kështu, procesi i hulumtimit mori parasysh rreziqet në zhvillim, duke zhvendosur dinamikën politike dhe nevojat e pjesëmarrësve, duke ruajtur ashpërsinë analitike. Së fundi, mbajtja e reflektivitetit si një angazhim etik dhe politik në punën tonë na ka ndihmuar që jo vetëm të dokumentojmë kufizimet mbi lirinë e medias dhe barazinë gjinore, por të shmangim riprodhimin e tyre në proces.

b. Mbledhja e të dhënave dytësore

Të dhënat dytësore u mblodhën dhe u analizuan për të siguruar kuptim kontekstual dhe për të informuar hartimin e mjeteve kryesore të hulumtimit. Kjo fazë përfshiu **një shqyrtim të gjërë të literaturës ekzistuese, raporteve, dokumenteve të politikave dhe hulumtimeve në lidhje me lirinë e medias, kushtet e punës, sigurinë e gazetarëve dhe dhunën me bazë gjinore në sektorin e medias**, si dhe edukimin mediatik, dezinformimin dhe besimin e publikut në media. Ne gjithashtu shqyrtaam legjislacionin nacional dhe ndërkombëtar që synon gazetarët dhe punëtorët e medias. Qëllimi ishte sistemimi i njohurive ekzistuese, identifikimi i narrativave mbizotëruese dhe hartimi i boshllëqeve që ky hulumtim mund të adresojë në mënyrë domethënëse, në vend që të dyfishojë punën e mëparshme.

Shqyrtimi konfirmoi se ekziston një hulumtim i konsiderueshëm mbi lirinë e medias, kushtet e punës së gazetarëve dhe ngacmimin në internet në Maqedoninë e Veriut. Megjithëse të marra së bashku ato ofrojnë analiza të vlefshme kontekstuale, ende mbetet **një mungesë e integritetit të plotë të perspektivës gjinore në pasigurinë e punës, marrëdhëniet e pushtetit në redaksi ose format më të gjera të heshtjes profesionale**. Në të njëjtën kohë, shumë studime që shqyrtojnë kushtet e punës ose sigurinë e medias nuk i ndajnë të dhënat sipas gjinisë ose nuk arrijnë të eksplorojnë se si gjinia formon ekspozimin ndaj rrezikut, qasjen në mekanizmat mbrojtës dhe strategjitë e përballimit.

Një tjetër boshllëk i rëndësishëm i identifikuar përmes shqyrtimit ka të bëjë me lokalizimin. Hulumtimi ekzistues përqendrohet kryesisht në mediat nacionale ose gazetarët me qendër në kryeqytet, duke ofruar **pak njohuri për realitetet e gazetarisë lokale**. Si rezultat, prevalenca, format dhe nxitësit e ngacmimit, presionit dhe heshtjes jashtë qendrave kryesore të medias mbeten të paeksploruara, ashtu si edhe roli i

²⁹ Burns, D., Howard, J. & Ospina, S. (2021). "Challenges in the Practice of Participatory Research and Inquiry." Në D. Burns, J. Howard & S. Ospina (eds.). *The SAGE Handbook of Participatory Research and Inquiry*. London: SAGE, pp. 17–33.

pasigurisë socio-ekonomike në formësimin e cënueshmërisë së gazetarëve. Kjo ngre pyetje të pazgjidhura nëse rreziqet me bazë gjinore manifestohen ndryshe në nivel lokal dhe se si resurset e kufizuara, distanca institucionale dhe strukturat informale të pushtetit ndikojnë në sigurinë dhe autonominë e gazetarëve.

c. Mbledhja e të dhënave parësore

Në përgjigje të boshllëqeve të lartpërmendura, **analiza dytësore e të dhënave u plotësua nga një eksplorim cilësor më i thelluar, duke përfshirë intervistat kryesore të ekspertëve dhe hartëzimin e palëve të interesuara**, të cilat ndihmuan në përsosjen e pyetjeve hulumtuese dhe sigurimin që hulumtimi parësor do të kapte nuanca që nuk janë të dukshme në të dhënat ekzistuese. Së bashku, këto metoda lejuan që studimi të lëvizë përtej llogarive përshkruese dhe drejt një kuptimi më të bazuar se si ndërthuren gjinia, kushtet e punës dhe liria e medias në kontekstet lokale.

Intervista të thelluara

Në total, u zhvilluan **20 intervista të thelluara: 16 intervista me gazetarë dhe/ose redaktorë lokalë dhe 4 intervista me kryeredaktorët me qendër në Shkup**. Për të siguruar përbërjen etnike gjithëpërfshirëse të mostrës, dy gazetarë dhe një kryeredaktor janë me përkatësi etnike shqiptare.

Intervistat me gazetarët/redaktorët lokalë përfshinin 11 gra dhe 5 burra. Ky raport gjinor ishte i qëllimshëm në mënyrë që të kishte terren të mjaftueshëm për të krahasuar përvojat dhe perceptimet midis gazetarëve burra dhe gra, duke ruajtur një fokus parësor në perspektivat e grave. Pjesëmarrësit vijnë nga të 8 rajonet statistikore në vend, në 13 qytete. Mostra e pjesëmarrësve përfshinte gazetarë të rinj, të mesëm të karrierës dhe të lartë me vite të ndryshme përvoja në këtë fushë. Të gjithë ata punojnë ose në media të pavarura lokale ose si korrespondentë për media nacionale ose më të mëdha me qendër në Shkup.

Duhet të theksohet se rolet profesionale në nivel lokal rrallë përvijohen qartë. Gjysma e të intervistuarve lokalë, **8 nga 16, njëkohësisht kryejnë role redaktuese**, duke përfshirë redaktorët ose kryeredaktorët, dhe **6 janë gjithashtu pronarë ose bashkëpronarë të mediave të tyre**. Ky përqendrim i përgjegjësive pasqyron realitetet strukturore të gazetarisë lokale, ku ekipe të vogla dhe resurse të kufizuara kërkojnë që gazetarët të kombinojnë raportimin, redaktimin, menaxhimin dhe shpesh detyrat teknike në kuadër të një roli të vetëm. Në këtë kontekst, gazetaria hulumtuese mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar – shpesh e ndërlidhur me pushtetin lokal, gjyqësorin, çështjet lokale, dhunën me bazë gjinore ose punësimin partiak – nuk ekziston si një fushë e veçantë e gazetarisë. Në vend të kësaj, shpesh përplasjet me mbulimin e lajmeve të përditshme.

Së dyti, për të kontekstualizuar gjetjet nga mediat lokale dhe për të mundësuar krahasimin me redaksitë më të mëdha, të centralizuara, **u zhvilluan katër intervista të thella me kryeredaktorët nga mediat me qendër në Shkup**, duke përfshirë tre gra dhe një burrë.

Përveç intervistave individuale, njohuritë nga **gratë gazetare me bazë në Shkup** u mblodhën përmes një punëtorie/diskutimi të lehtësuar, i cili siguroi hapësirë për reflektim kolektiv mbi dinamikën e dhomave të lajmeve, ndarjet gjinore të punës dhe përvojat e ngacmimit në nivelin qëndror. Ndërsa kjo nuk u hartua si një fokus grup formal, diskutimi gjeneroi njohuri të rëndësishme cilësore që plotësojnë të dhënat e intervistës.

Hulumtimi gjithashtu përfshiu një angazhim të kufizuar me **studentë të gazetarisë dhe të rinj të interesuar në media**, të kryer përmes një punëtorie mbi gazetarinë hulumtuese dhe raportimin e interesit publik. Kjo na dha një pasqyrë mbi socializimin e hershëm profesional, rënien e interesit për këtë fushë dhe perceptimet e gazetarisë si një profesion i pasigurt dhe i paqëndrueshëm. Megjithëse nuk janë një grup analitik thelbësor, këto perspektiva theksuan sfidat e gjeneratave të rëndësishme për qëndrueshmërinë e ardhshme të gazetarisë lokale.³⁰

Konsultime me palët e interesuara përkatëse

Për të fituar njohuri mbi perceptimet e palëve të interesuara përkatëse civile dhe institucionale në sferën e medias, ne zhvilluam **4 konsultime me palët e interesuara përkatëse**: (1) konsultim me përfaqësues nga organi rregullator qeveritar – **Agjencia për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale (AAVMU)**, (2) **Shoqata e gazetarëve të Maqedonisë (SHGM)**, respektivisht, me një përfaqësues nga organi vetë-rregullues, **Këshilli i nderit**, (3) **Sindikata e pavarur e gazetarëve dhe punonjësve mediatik (SPGPM)** dhe (4) rrjeti joformal i udhëhequr nga gratë **EDNAKVA (E BARABARTA)**, që vepron në kuadër të SPGPM.

Përveç kësaj, kemi kryer **4 konsultime me ekspertë** me përvojë gjithëpërfshirëse hulumtuese në lidhje me sferën e medias, duke përfshirë përfaqësues nga **Platforma për gazetari dhe analiza hulumtuese (PINA)**, **Instituti maqedonas për media (IMM)**, **Instituti hulumtues për zhvillim shoqëror (RESIS)** dhe një studiues i pavarur i lidhur me SPGPM.

d. Kufizimet e studimit dhe rrugët për hulumtime të ardhshme

Ndërkohë që ky hulumtim përdor një këndvështrim feminist dhe pjesëmarrës, ai nuk pretendon të kapë plotësisht kompleksitetin ndërsektorial të përvojave të gazetarëve në të gjitha akset e pabarazisë.

Analiza shikon gjininë, gjeografinë (periferi-qendër) dhe moshën si faktorë të spikatur që formojnë pasigurinë dhe marginalizimin profesional në gazetarinë lokale. Megjithatë, për shkak të kufizimeve metodologjike dhe rreziqeve që lidhen me dukshmërinë në komunitetet e vogla, dimensionet e tjera kritike të kryqëzimit, më së

³⁰ Kjo shtjellohet më tej në nënseksionin “Kufizimet metodologjike” më poshtë

shumti **përkatësia etnike, klasa socio-ekonomike dhe aftësia e kufizuar**, mbeten të pa eksploruara sa duhet. Këto dimensione janë veçanërisht të rëndësishme në një kontekst të tillë si Maqedonia e Veriut, ku shtresimi etnik, përjashtimi i bazuar në klasë dhe barrierat e aftësimit vazhdojnë të formësojnë qasjen në punësim, mbrojtjen institucionale dhe zërin publik.³¹

Mungesa e të dhënave sistematike për këto dimensione nuk pasqyron parëndësinë e tyre, por përkundrazi **heshtjen strukturore dhe cënueshmërinë e shtuar** të gazetarëve të pozicionuar në kryqëzimin e margjinalizimeve të shumëfishta. Prandaj, hulumtimi i ardhshëm do të përfitonte nga qasjet e synuara, të bazuara në besim, të cilat mund të shqyrtojnë në mënyrë të sigurt se si përkatësia etnike, klasa dhe aftësia e kufizuar kryqëzohen me gjininë, moshën dhe lokalitetin për të prodhuar përvoja të diferencuara të rrezikut, përjashtimit dhe qëndrueshmërisë në kuadër të sektorit të medias. Në të njëjtën kohë, procesi i hulumtimit përfshinte angazhim të kufizuar me studentë të gazetarisë dhe të rinj në zonat lokale. Ndërsa ne u angazhuam me të rinjtë përmes shtrirjes së universiteteve dhe punëtorive në bashkëpunim me unionet e studentëve, shumica e të pranishmëve ishin të rinj që nuk janë domosdoshmërisht të angazhuar në sferën e medias dhe me qendër në rajonin qendror. Adresimi i realiteteve të gazetarëve të rinj lokalë ose aspirantë, duke qenë kyç për të ardhmen e gazetarisë lokale dhe lirisë së medias, kërkon hulumtime dhe ndërhyrje të përkushtuara që lidhin edukimin e gazetarisë, median e pavarur dhe ekosistemet lokale të lajmeve përmes praktikës hulumtuese, mentorimit dhe pikave të sigurta të hyrjes për të rinjtë.

Në të njëjtën kohë, procesi i hulumtimit përfshinte **angazhim të kufizuar me studentë të gazetarisë dhe të rinj në zonat lokale**. Ndërsa ne u angazhuam me të rinjtë përmes shtrirjes së universiteteve dhe punëtorive në bashkëpunim me unionet e studentëve, shumica e të pranishmëve ishin të rinj që nuk janë domosdoshmërisht të angazhuar në sferën e medias dhe me qendër në rajonin qendror. Adresimi i realiteteve të gazetarëve të rinj lokalë ose aspirantë, duke qenë kyç për të ardhmen e gazetarisë lokale dhe lirisë së medias, kërkon hulumtime dhe ndërhyrje të përkushtuara që lidhin edukimin e gazetarisë, median e pavarur dhe ekosistemet lokale të lajmeve përmes praktikës hulumtuese, mentorimit dhe pikave të sigurta të hyrjes për të rinjtë.

Së fundi, megjithëse studimi **nuk shqyrton sistematikisht kushtet e mediave dhe punëtorëve teknikë**, ky dallim është i paqartë në nivelin lokal, ku gazetarët kryejnë në mënyrë rutinore detyra teknike, prodhuese dhe shpërndarëse krahas raportimit, duke absorbuar në mënyrë efektive role të shumëfishta në kuadër të një pozicioni të vetëm. Ky rol mbingarkues përkeqëson më tej pasigurinë dhe duhet të adresohet në hulumtimet e ardhshme që do të përipiqen të kapin ekosistemin e medias në tërësi, duke përfshirë ndërvarësitë midis roleve gazetareske, teknike dhe mbështetëse.

³⁰ Komiteti këshillimor për Konventën kornizë për mbrojtjen e pakicave nacionale (ACFC) (2022). "OPINIONI I PESTË PËR MAQEDONINË E VERIUT", Këshilli i Evropës. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mw8uf32s> më 15 dhjetor, 2025

KORNIZA LIGJORE

Gazetarët në Maqedoninë e Veriut mbrohen formalisht nga një grup kompleks instrumentesh ligjore ndërkombëtare dhe nacionale që rregullojnë lirinë e shprehjes, të drejtat e punës, rregullimin e medias dhe mbrojtjen nga diskriminimi dhe dhuna. Këto korniza krijojnë garanci të rëndësishme normative për pavarësinë, sigurinë dhe barazinë gazetareske dhe formojnë një pjesë kyçe të detyrimeve të shtetit sipas ligjit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut dhe procesit të tij të pranimit në BE. Megjithatë, ekzistenca e mbrojtjeve ligjore nuk siguron në vetvete mbrojtje efektive në praktikë. Siç tregon ky studim, boshllëqet në zbatimin, dhe koordinimin institucional, veçanërisht në nivel lokal, formësojnë ndjeshëm mënyrën se si këto korniza përjetohen nga gazetarët në punën e tyre të përditshme. Përkundër këtij sfondi, pjesët e mëposhtme përshkruajnë disa nga kornizat kryesore ligjore ndërkombëtare dhe nacionale të rëndësishme për të drejtat dhe sigurinë e gazetarëve, duke theksuar distancën që shpesh vazhdon midis angazhimeve ligjore zyrtare dhe realizimit të tyre praktik.

Korniza ndërkombëtare

Ligji evropian për lirinë e medias (EMFA), që hyn në fuqi në gusht të vitit 2025, paraqet një zhvillim kryesor për të siguruar transparencën dhe llogaridhënien në hapësirën digjitale dhe të drejtën për të pasur qasje në një shumicë të përmbajtjes së pavarur redaktuese të medias.³² Ai mbron vendimmarrjen redaktuese nga ndërhyrjet e jashtme dhe i jep përparësi transparencës së pronësisë së medias.³³ Përputhja midis legjislacionit nacional dhe EMFA është thelbësore për rrugën e pranimit të vendit në BE dhe do të shërbejë për të mbrojtur pluralizmin e medias dhe do t'u mundësojë gazetarëve të raportojnë mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar pa u përballur me pengesa dhe kërcënime për sigurinë e tyre personale dhe pozicionin profesional.

Përveç kësaj, **Rekomandimi i Komisionit të BE-së 2021/1534** vendos një bazë ligjore gjithëpërfshirëse për mbrojtjen, sigurinë dhe fuqizimin e gazetarëve dhe profesionistëve të medias.³⁴ Në nenin 20, duke pasur parasysh rrezikun e lartë të kërcënimeve fizike dhe sulmeve kundër gazetarëve hulumtues dhe gazetarëve ose profesionistëve të mediave që punojnë në rastet që kanë të bëjnë me krimin e organizuar dhe korrupsionin, Rekomandimi bën thirrje për përforcimin e masave mbrojtëse për të garantuar sigurinë e tyre.

Ai gjithashtu mbulon çështje të diskriminimit dhe dhunës me bazë gjinore. Angazhimet e ndjeshme gjinore janë të qarta në dritën e harmonizimit të tij me **Strategjinë e BE-së për barazinë gjinore (2020-2025)** dhe **Planin për veprim gjinor III të BE-së**. Në nenin 3, Rekomandimi pranon numrin në rritje të dhunës me bazë gjinore drejtuar grave gazetareske dhe u bën thirrje institucioneve publike të sigurojnë një mjedis të përshtatshëm ligjor, duke i marrë seriozisht kërcënimet penale ndaj gazetarëve me një hetim, ndjekje

³² ECPMF (2025). "EMFA në fuqi: Një epokë e re për lirinë e medias në BE." [online] Qendra evropiane për lirinë e shtypit dhe medias. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yhfne858> më 15 dhjetor 2025.

³³ Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian (2024). "Krijimi i një kornize të përbashkët për shërbimet e medias në tregun e brendshëm dhe ndryshimi i Direktivës 2010/13/BE (Ligji evropian për lirinë e medias)." Marrë nga <https://tinyurl.com/3hap3hpr> më 15 dhjetor 2025.

³⁴ Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian (2021). "Rekomandimi i Komisionit (BE) 2021/1534 i 16 shtatorit 2021 për sigurimin e mbrojtjes, sigurisë dhe fuqizimit të gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias në Bashkimin Evropian". EUR LEX. Marrë nga: <https://tinyurl.com/bdef4p8p> më 15 dhjetor, 2025.

dhe sanksione të përshtatshme. Lidhur me dispozitat në lidhje me barazinë gjinore në vendin e punës në media, siç thuhet në nenin 28, ajo pranon se gratë vazhdojnë të kenë përfaqësim të ulët në sektorin e medias në pozita menaxheriale dhe ekzekutive të larta. Ai rekomandon masa për të siguruar mundësi të barabarta pune dhe një mjedis pune të sigurt dhe gjithëpërfshirës për mediat.³⁵

Plani i veprimit gjinor III i BE-së në vetvete paraqet një agjendë për barazinë gjinore dhe fuqizimin e grave në të gjithë veprimin e jashtëm të BE-së. Ai përmend gazetarët si gra në jetën publike që shpesh “i nënshtrohen dhunës me bazë gjinore, duke përfshirë forma të ndryshme të dhunës në internet dhe madje edhe femicid, në mes të tkurrjes së hapësirës qytetare”.³⁶ Në përputhje me këtë, ai inkurajon veprimin e BE-së të përqendruar në promovimin e një mjedisi të sigurt (online) për gratë gazetare dhe fuqizimin e grave si prodhuese të informacioneve, dhe si sipërmarrëse dhe vendimmarrëse në sektorin e medias.³⁷

Për më tepër, **Plani i veprimit për të rinjtë i BE-së (2022–2027)**, korniza e parë strategjike e BE-së për angazhimin e të rinjve në veprimin e jashtëm, u jep përparësi iniciativave të udhëhequra nga të rinjtë që synojnë luftimin e korrupsionit dhe përforsimin e qeverisjes demokratike.³⁸ Megjithatë nuk adreson në mënyrë eksplicite lirinë e medias ose gazetarinë, theksi i tij në pjesëmarrjen e të rinjve, angazhimin qytetar dhe llogaridhënien ofron pika të qarta hyrëse për programimin e ardhshëm që lidh të rinjtë me mediat e pavarura dhe raportimin investigativ. Harmonizimi i nismave të mbështetjes së medias me këtë kornizë mund të kontribuojë në qëndrueshmërinë e gjeneratave të gazetarisë duke angazhuar të rinjtë si pjesëmarrës aktivë në proceset antikorrupsion dhe demokratike.

Konventa për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit ndaj grave (CEDAW), e ratifikuar në Maqedoninë e Veriut në vitin 1994, përcakton dhunën me bazë gjinore si “dhunë që drejtohet ndaj një gruaje sepse ajo është grua ose që prek gratë në mënyrë disproporcionale”.³⁹ Siç përshkruhet në nenin 9, “dhuna me bazë gjinore ndaj grave” si term përshkruan mjetet sociale, ekonomike dhe politike me të cilat përjetësohet pozita e nënshtuar e grave. Ai vendos incidentet e dhunshme brenda një konteksti më të gjerë shoqëror, duke nënvizuar nevojën për një përgjigje gjithëpërfshirëse, në vend që t’i trajtojë ato si raste individuale të izoluar. Neni 14 njeh më tej se praktikata e dëmshme dhe veprat penale të përjetësuara ndaj gazetarëve dhe mbrojtësve të të drejtave të njeriut, ndër të tjera, përbëjnë gjithashtu forma të dhunës me bazë gjinore ndaj grave, të prekura nga faktorë kulturorë, ideologjikë dhe politikë.

Konventa e Stambollit, e lëshuar nga Këshilli i Evropës në vitin 2011, dhe e ratifikuar në Maqedoninë e Veriut në vitin 2018, synon të “mbrojë gratë nga të gjitha format e

³⁵ Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian (2021). “Rekomandimi i Komisionit (BE) 2021/1534 i 16 shtatorit 2021 për sigurimin e mbrojtjes, sigurisë dhe fuqizimit të gazetarëve dhe profesionistëve të tjerë të medias në Bashkimin Evropian”. EUR LEX. Marrë nga: <https://tinyurl.com/bdef4p8p> më 15 dhjetor, 2025.

³⁶ Komisioni Evropian (2020) “Plani i veprimit gjinor i BE-së (GAP) III – Një Agjendë ambicioze për barazinë gjinore dhe fuqizimin e grave në veprimin e jashtëm të BE-së”. EUR LEX. Marrë nga: <https://tinyurl.com/bdz98724> më 15 dhjetor, 2025

³⁷ Komisioni Evropian (2020) “Plani i veprimit gjinor i BE-së (GAP) III – Një Agjendë ambicioze për barazinë gjinore dhe fuqizimin e grave në veprimin e jashtëm të BE-së”. EUR LEX. Marrë nga: <https://tinyurl.com/bdz98724> më 15 dhjetor, 2025.

³⁸ Komisioni Evropian (n.d.). Plani i veprimit për të rinjtë. [online] Marrë nga: <https://tinyurl.com/4yvw98xh> më 18 dhjetor 2025.

³⁹ Kombet e Bashkuara (2017). “Konventa për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit ndaj gruas”. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yzy3mww4> më 15 dhjetor, 2025.

dhunën në familje”.⁴⁰ Pa përmendur në mënyrë specifike gazetaret, ai megjithatë paraqet një kornizë ligjore konkrete ndërkombëtare që mbron gratë gazetare që përballen me dhunën dhe ngacmimin me bazë gjinore.

Korniza nacionale

Të drejtat e punës të sektorit mediatik të Maqedonisë së Veriut rregullohen vetëm përmes **legjislacionit të përgjithshëm të punës**, i cili nuk i njeh gazetaret dhe punëtorët e medias si një kategori e veçantë profesionale me mbrojtje specifike.⁴¹ Megjithatë, puna gazetareske është mjaft specifike dhe shpesh kërkon që gazetaret të punojnë gjatë fundjavave, jashtë orarit të rregullt dhe me kontrata të pavarura ose me afat të caktuar. Veçanërisht për të punësuarit me kontrata jo standarde, legjislacioni aktual nuk arrin të kapë realitetin e plotë të jetës së tyre profesionale. Prandaj, nevojiten ndryshime të mëtejshme për të siguruar që rregulloret e punës të garantojnë stabilitet dhe të pasqyrojnë nevojat dhe rrethanat specifike të gazetarëve dhe punëtorëve të medias.

Lidhur me legjislacionin që synon në mënyrë specifike profesionistët e **sektorit të medias**, **Ligji** për mediat garanton pavarësinë e medias dhe lirinë e shprehjes, si dhe rregullon politikën redaktuese në kuadër të redaksisë së lajmeve. Që nga prilli i vitit 2025, ndryshimet në Ligjin për media zgjeruan fushëveprimin e tij për të përfshirë mediat online, duke njohur zyrtarisht mediat digjitale si pjesë e sektorit të rregulluar të mediave.⁴² Në lidhje me mbrojtjen e gazetarëve, sipas nenit 11.1, gazetarëve u garantohej mbrojtje nga çdo formë diskriminimi, pushimi nga puna ose ulje e pagës për shprehjen e mendimeve profesionale, për sa kohë që ato janë në përputhje me udhëzimet profesionale të gazetarëve. Kjo dispozitë synon të sigurojë që liria e shprehjes dhe integriteti i gazetarëve të respektohen pa frikën e hakmarrjes.

Megjithatë, legjislacioni i mungojnë mekanizmat specifikë që mbrojnë gazetaret nga ndërhyrja e pronarëve ose menaxherëve të mediave, duke mos lënë rrugë konkrete për të siguruar pavarësinë redaktuese. Në Maqedoninë e Veriut, ndikimet e fuqishme politike mund të manipulojnë sektorin e medias duke fuqizuar mediat e lidhura me politikën, shpesh duke zvogëluar shqyrtimin e shkeljeve të tyre, ose nga presionet joformale mbi vendimet e redaksisë përmes rrjeteve personale, frikësimit ose tërheqjes së mjeteve.⁴³ Në kontekstin aktual legjislativ, gazetaret e angazhuar për të ekspozuar korrupsionin dhe për të informuar publikun e gjejnë veten në një pozitë thellësisht të pasigurt.⁴⁴

Në përputhje me këtë, në përputhje me legjislacionin (acquis) të BE-së, ndryshimet **e vitit 2021 të Ligjit për përgjegjësinë civile për fyerje dhe shpifje** paraqitën ulje të

⁴⁰ Këshilli i Evropës (2011). “Konventa e Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje. Marrë nga: <https://rm.coe.int/168008482e> më 15 dhjetor 2025

⁴¹ Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 62/2005. Teksti i konsoliduar i ligjit të marrëdhënive të punës. Marrë nga: <https://tinyurl.com/2jmubtza> më 15 dhjetor, 2025.

⁴² Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Ligji për mediat – Teksti i rishikuar në mënyrë redaktuese Marrë nga: <https://tinyurl.com/55ry5haz> më 15 dhjetor 2025

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Metamorphosis, Foundation for Internet and Society (2023) “Evaluating North Macedonia’s Media Law Reforms—A Partial Step Toward European Standards” Marrë nga: <https://tinyurl.com/eb2cxf5u> në 15 dhjetor të vitit 2025.

shumave të kompensimit për dëmet jomateriale kur gazetarët ose redaktorët shpallen fajtorë,⁴⁵ dhe dispozita shtesë që përshkruajnë përjashtime nga përgjegjësia. Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se ligji shpesh përdoret si bazë për SLAPP (**Paditë strategjike kundër pjesëmarrjes publike**). Këto raste – zakonisht të iniciuara nga aktorë të fuqishëm të korporatave ose politikë – paraqesin pengesa të rëndësishme për lirinë e medias pasi synojnë të heshtin dhe dekurajojnë gazetarët nga raportimi i rasteve me interes publik.⁴⁶ Ndërsa ndryshimet e fundit legjislative mund të dobësojnë disi SLAPP-të, ka ende nevojë për të futur mekanizma konkretë që ofrojnë mbrojtje ligjore për gazetarët e përfshirë në procedura të tilla ligjore. Maqedonia e Veriut nuk ka as një kornizë zyrtare anti-SLAPP dhe as një përgjigje institucionale ndaj padive të SLAPP, gjë që përfaqëson një dobësi të jashtëzakonshme në mbrojtjen e pjesëmarrjes publike.⁴⁷

Lidhur me mbrojtjet ligjore që synojnë në mënyrë specifike gratë gazetare, neni 3.3 nga **Ligji për mundësi të barabarta midis burrave dhe grave** përshkruan se diskriminimi dhe ngacmimi me bazë gjinore janë të ndaluara në të gjitha fushat, përfshirë informimin publik dhe mediat.⁴⁸ Kjo garanton trajtim të barabartë dhe mbrojtje të grave gazetare nga çdo formë diskriminimi ose abuzimi në vendin e tyre të punës. Përveç kësaj, në përputhje me nenin 5, gratë gazetare duhet të kenë mundësi të barabarta për të aplikuar, për t'u punësuar dhe avancuar në punë pa u përballur me diskriminim në bazë të gjinisë.

Ligji për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi thellohet më tej në skenarët specifikë të diskriminimit. Duke ndaluar çdo diskriminim në bazë të gjinisë, moshës, përkatësisë etnike, prejardhjes sociale dhe karakteristikave të tjera personale, në nenin 8, ai bën dallimin midis diskriminimit të drejtpërdrejtë dhe atij të tërthortë.⁴⁹ Ndërsa trajtimi i një personi në mënyrë më pak të favorshme se një tjetër në një situatë të krahasueshme përbën diskriminim të drejtpërdrejtë, diskriminimi i tërthortë i referohet rregulloreve ose praktikave që duken neutrale, por në fakt e pozicionojnë një person ose grup në disavantazh. Kjo ofron një bazë ligjore për të mbrojtur gratë gazetare nga praktikat në dukje “mbrojtëse” por diskriminuese⁵⁰ në kuadër të redaksive të mediave.⁵¹ Përveç kësaj, ky instrument ofron mbrojtje ligjore kundër ngacmimit (seksual) dhe është vendimtar duke pasur parasysh se sulmet e synuara ndaj grave gazetare, si offline ashtu edhe online, shpesh përfshijnë komente në lidhje me pamjen e tyre ose kërcënimet që lidhen në mënyrë të pandashme me gjininë e tyre.

Në mbështetje të këtij legjislacioni, **Komisioni për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi (KPMĐ)** shërben si organ i pavarur përgjegjës për përgjigjen ndaj

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Spirovski, M. & Nasteska-Kalanoska, B. (2022). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët për nivelin e lirisë së medias dhe sigurisë së gazetarë 2021* [„Северна Македонија: Показатели за степенот на слободата на медиумите и безбедноста на новинарите 2021“]. AJM: Skopje. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3farhzw> në 15 dhjetor, 2025

⁴⁷ Aleksov, Z., dhe Haxhi-Zafirov, Z. (2025). “Analizë krahasuese e trajtimit të SLAPP-ve në rajonin e Ballkanit Perëndimor dhe BE-së në raport me Maqedoninë e Veriut”. [“Comparative Analysis of Dealing With SLAPPs In The Western Balkan

⁴⁸ Ligji për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat. Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 6/12, 30/13, 166/14 dhe 150/15 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 53/21. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yxt8rj9v> më 15 dhjetor, 2025.

⁴⁹ Ligji për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat. Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 6/12, 30/13, 166/14 dhe 150/15 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 53/21. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yxt8rj9v> më 15 dhjetor, 2025.

⁵⁰ Ligji për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi. Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr.08 – 3764/127. Marrë nga: <https://tinyurl.com/4b3ypmc6> në 15 dhjetor, 2025.

⁵¹ Kjo është një gjetje nga një intervistë e thelluar me një ekspert të fushës. Për t'u përpunuar më tej në seksionin e mëposhtëm.

ankesave të qytetarëve dhe realizimin e kompetencave të përcaktuara në ligj. Sipas raportit të KPMD për vitin 2024, sektori i medias renditet si një nga sferat mbizotëruese për rastet e raportuara të diskriminimit; megjithatë, pa u zhytur më tej në bazat specifike për diskriminim, siç janë gjinia, përkatësia etnike, kombësia ose të tjera.⁵² Përveç kësaj, ka mungesë të të dhënave të disponueshme se sa gra gazetare kanë përdorur këtë mekanizëm mbrojtës.⁵³ Kjo errëson shkallën në të cilën gratë gazetare raportojnë dhe mbështeten në mekanizmat mbrojtës në dispozicion, dhe në fund të fundit kufizon dukshmërinë e diskriminimit me bazë gjinore në sektorin e medias.

Për më tepër, ndryshimet e vitit 2021 në **Kodin Penal** paraqitën mbrojtje të rëndësishme kundër kërcënimeve dhe ngacmimeve të mundshme (gratë) me të cilat mund të përballen gazetarët. Për shembull, lista e veprave penale tani përfshin “ndjekjen” (neni 144a), me sanksione të qarta për ngacmime online.⁵⁴ Kjo paraqet një reformë rregullatore veçanërisht të mirëpritur në dritën e ndodhive të përhapura të ngacmimit me bazë gjinore ndaj grave gazetare në sferën digjitale. Për më tepër, rastet e sulmeve ndaj gazetarëve ose punëtorëve të medias tani trajtohen si sulme ndaj zyrtarëve publikë, të mbuluara nga Prokuroria publike me dënime të rritura për sulmuesit.⁵⁵ Në vitin 2022, prokurori themelor i prokurorisë themelore të Shkupit caktoi një **prokuror publik të posaçëm për të monitoruar dhe koordinuar trajtimin e rasteve që lidhen me sigurinë e gazetarëve**. Deri në vitin 2024, katër prokurorë u emëruan nëpër Prokuroritë themelore publike në Shkup, Shtip, Manastir dhe Tetovë, duke zgjeruar kështu fushën e veprimit dhe duke ofruar mbrojtje për gazetarët në zonat lokale.⁵⁶

Kohët e fundit, duke pasur parasysh shqetësimet në rritje të kërcënimeve në internet drejtuar gazetarëve, Ministria e punëve të brendshme ka caktuar **pika lokale për kontakt për mbështetjen e profesionistëve të medias në të gjithë sektorët e punëve të brendshme**, ndërsa Sektori për forenzikë digjitale dhe krim kompjuterik është përgjegjës për marrjen e raporteve të kërcënimeve online.⁵⁷ Gjithashtu është hartuar një **“Doracak për sigurinë e gazetarëve”**, i cili ofron këshilla praktike për të siguruar raportim të sigurt, shenja konkrete për njohjen e kërcënimeve (digjitale) dhe mekanizmave për mbrojtje dhe de-përshkallëzim.⁵⁸ Duke njohur në mënyrë eksplicite ngacmimet me bazë gjinore dhe kërcënimet e drejtuara ndaj grave gazetare, kjo nënkupton një vetëdije institucionale për sfidat specifike me të cilat

⁵² Komisioni për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi (2024) *Raporti vjetor KSZD*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/fzswphxc> më 15 dhjetor 2025.

⁵³ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Sfidat dhe zhvillimet: Siguria e grave gazetare në Maqedoninë e Veriut 2024*. [“Предизвици и напредок: Безбедноста на новинарките во Северна Македонија 2024”]. Safejournalists.net. Marrë nga: <https://tinyurl.com/39r4avcs> më 15 dhjetor 2025.

⁵⁴ Bejkova, B. & Dzigal, S. (2022). *Analiza – Siguria dhe situata socio-ekonomike në media: Të veprojme së bashku për respektim më të madh të të drejtave të gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [“Анализа – Безбедноста и социо-економската состојба во медиумите: Со заедничко дејствување до поголемо почитување на правата на новинарите и на медиумските работници”]. SHGM dhe SPGPM Marrë nga: <https://tinyurl.com/2cp4k67c> më 15 dhjetor 2025.

⁵⁵ Spirovski, M. & Nasteska-Kalanoska, B. (2022). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe sigurisë së gazetarëve 2021* [“Северна Македонија: Показатели за степенот на слободата на медиумите и безбедноста на новинарите 2021”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3farhzxw> më 15 dhjetor 2025.

⁵⁶ Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut (2024). “Коцевски: Дëној publikisht çdo formë presioni dhe kërcënim që synon të heshtë gazetarët dhe të ndikojë në punën e tyre” [“Коцевски: Јавно ја осудувам секоја форма на притисок и закани кои се насочени кон замолчување на новинарите и врз нивната работа”]. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yd3hhdxz> më 15 dhjetor, 2025.

⁵⁷ Ministria e punëve të brendshme e Republikës së Maqedonisë së Veriut (2025). “Siguria e gazetarëve është parakusht për një shoqëri të lirë; Ministria e punëve të brendshme i trajton të gjitha kërcënimet ndaj gazetarëve si prioritet kryesor”. Marrë nga: <https://tinyurl.com/26686k35> më 15 dhjetor, 2025.

⁵⁸ Breskovski, I. & Angelovski, T. & Arsovska, B. (2024). *Doracak për sigurinë e gazetarëve* [“Прирачник за безбедност на новинари”]. SHGM Marrë nga: <https://tinyurl.com/37tk295y> nga 15 dhjetor 2025

përballen gratë në sferën e medias. Përveç kësaj, aktualisht ka përgatitje për të krijuar një Komitet nacional për mbrojtjen e gazetarëve, një organ shumë-sektorial përgjegjës për përgatitjen e një Plani nacional për veprim.⁵⁹ Përgjigjet e fundit institucionale për adresimin e kërcënimeve dhe ngacmimeve jo fizike janë me të vërtetë të rëndësishme, pasi para kësaj, Ministria, në bashkëpunim me Shoqatën e gazetarëve të Maqedonisë (SHGM), ka mbajtur një regjistër të sulmeve thjesht fizike ndaj gazetarëve.

⁵⁹ Ministria e punëve të brendshme e Republikës së Maqedonisë së Veriut (2025). “Siguria e gazetarëve është parakusht për një shoqëri të lirë; Ministria e punëve të brendshme i trajton të gjitha kërcënimet ndaj gazetarëve si një përparësi kryesore” [“Безбедноста на новинарите е предуслов за слободно општество, МВР со највисок приоритет ги третира сите закани кон новинарите”]. Marrë nga: <https://tinyurl.com/26686k35> më 15 dhjetor, 2025.

ANALIZA E KONTEKSTIT DHE GJETJET

Të drejtat e punës dhe kushtet socio-ekonomike

Punësimi i pasigurt dhe pasiguria kontraktuale

Kushtet e punës përcaktojnë jo vetëm mirëqenien e punëtorëve të medias, por edhe aftësinë e tyre për të raportuar në mënyrë të pavarur dhe për t'i rezistuar presionit. Pavarësisht përmirësimeve të fundit, gazetaria në Maqedoninë e Veriut mbetet një **profesion i pasigurt i karakterizuar nga orë të parregullta, rroga të ulëta dhe pasiguri në punë.**

Të dhënat nga një anketë e bërë bashkërisht nga SPGPM dhe SHGM në vitin 2022 mbi 335 profesionistë të medias tregojnë se **vetëm pak më shumë se gjysma (56.1%) ishin të punësuar në kontrata me afat** të caktuar, duke nënvizuar mbizotërimin e angazhimeve të pasigurta dhe afatshkurtra.⁶⁰ Në një raport gjithëpërfshirës të vitit 2023 mbi kushtet e punës në media, **rreth 70%** e 343 gazetarëve dhe punëtorëve të mediave të anketuar raportuan se kishin kontrata me orë të plotë dhe me orar të shkurtuar.⁶¹ Përmirësimi i lehtë mund të lidhet me korniza më të forta institucionale dhe përfaqësim të sindikatave në vitet e fundit, megjithëse dobësitë strukturore, të tilla si ngarkesa e **lartë e punës, kufijtë e paqartë midis punës dhe pushimit dhe pritshmëria e disponueshmërisë së vazhdueshme** vazhdojnë të përcaktojnë punën gazetareske.

Për shembull, **mbi një e katërta (28%) e gazetarëve raportuan se punonin më shumë se java me 40 orë pune e përcaktuar me ligj**, duke theksuar ritmin e kërkuar të profesionit dhe praktikat e thirrjes, veçanërisht gjatë lajmeve të fundit ose emergjencave. E megjithatë, për një punë kaq të kërkuar, të ardhurat mbeten alarmante të ulëta, ku **mbi gjysma e gazetarëve (55%) fitojnë nën rrogën mesatare mujore kombëtare dhe 38% e tyre raportojnë se puna jashtë orarit nuk është paguar.**⁶² Kjo e bën të vështirë tërheqjen (ose mbajtjen!) e gazetarëve të rinj në profesion, pasi, sipas të intervistuarve tanë, përfshirë një përfaqësues të sindikatës së medias, të rinjtë pengohen nga pagat e ulëta dhe humbasin shpejt interesin për gazetarinë. Numri i studentëve të regjistruar në media, gazetari dhe komunikim ka rënë ndër vite; ndërsa 10 vjet më parë kishte deri në 200 studentë, në vitin akademik 23/24, ata ishin vetëm 30.⁶³

Situata financiare është veçanërisht shqetësuese në nivel lokal, ku shumë dyqane po

⁶⁰ Bejkova, B. & Dzical, S. (2022). *Analiza – Siguria dhe situata socio-ekonomike në media: Të veprojmë së bashku për respektim më të madh të drejtave të gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [“Анализа – Безбедносната и социо-економската состојба во медиумите: Со заедничко дејствување до поголемо почитување на правата на новинарите и на медиумските работници”]. SHGM dhe SPGPM Marrë nga: <https://tinyurl.com/2cp4k67c> më 15 dhjetor 2025

⁶¹ Trpevska, S. (2023). *Kushtet e punës në media: Statusi profesional dhe të drejtat e punës së gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [“Работни услови во медиумскиот сектор: професионален статус и работнички права на новинарите и медиумските работници”]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/29suyx3m> më 15 dhjetor 2025

⁶² ibid.

⁶³ Nikodinoska, V. & Chausidis, T. (2025). *Tregu i dobët i medias, standardet e ulëta etike, nevoja për legjislacion efektiv*. [„Сиромашен медиумски пазар, ниски етички стандарди, потреба од ефикасно законодавство”. Instituti maqedonas për media, Shkup dhe Fondacioni “Mediacenter”, Sarajevë. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3uf6kvdx> më 15 dhjetor 2025.

pakësohen. **Raportet tregojnë se është edhe më e zakonshme që gazetarët lokalë të fitojnë rroga nën mesataren dhe të duhet të punojnë për shumë media**, me 61% të 139 pozicioneve në stacionet televizive lokale dhe rajonale që janë të pavarura dhe vetëm 54 gazetarë të punësuar rregullisht në 32 stacione në vitin 2023.⁶⁴ Në mënyrë të ngjashme, shumica e gazetarëve lokalë që intervistuar treguan se ata punojnë në mënyrë të pavarur ose me bazë honorari, qoftë si korrespondentë për një medium nacional/me qendër në Shkup ose një lokal, duke i lënë ata pa siguri pune ose mbrojtje sociale.

Vetë kontratat mund të përfshijnë klauzola të paqarta, duke i penguar gazetarët nga e drejta për të kërkuar ligjërisht pagesën për punën e tyre. Siç shpjegoi një pjesëmarrës:

“Kërcënimet për shkarkim ose forma të tjera presioni nuk mund të kundërshtohen përmes një avokati ose një sindikate për shkak të zbrazëtirave në ligj. Ka pasur raste kur kolegët kanë lënë punën pa marrë rrogat për shkak të këtyre **zbrazëtirave ligjore.**”

Këto realitete nënvizojnë nevojën për ndryshimin e Ligjit për marrëdhënie të punës dhe Ligjit për mediat për të përfshirë në mënyrë të qartë gazetarët dhe punëtorët e medias të punësuar me kontrata jo standarde, si dhe ata që punojnë në mediat online, siç rekomandohet nga SPGPM.⁶⁴

Rrogat për korrespondentët ekskluzivë janë shumë më poshtë mesatares, por politikat e brendshme shpesh i pengojnë gazetarët të marrin përsipër punë të tjera. Megjithatë, rrogat e ulëta, kontratat e pasigurta dhe mbrojtjet e kufizuara ligjore e bëjnë të rrezikshme mbështetjen në një punëdhënës të vetëm. Disa gazetarë vendas treguan se puna frilens gjithashtu krijon hapësirë për të ndjekur projekte investigative dhe, si të tilla, projekte të financuara më mirë dhe në shkallë të gjerë që punësimi i rregullt mund të kufizojë. **Kjo e kthen punën e pavarur në një mundësi dhe një përgjigje ndaj dobësive strukturore që formësojnë gazetarinë (lokale) sot.**

Tkurrja e ekipeve, mungesat e pajisjeve dhe përjashtimi digjital

Gjetjet tona zbulojnë se më shpesh redaksitë lokale detyrohen të zvogëlojnë përmasat ose nuk janë në gjendje të rekrutojnë gazetarë të rinj, si për shkak të financimit të kufizuar ashtu edhe për shkak të zvogëlimit të numrit të njerëzve që hyjnë në profesion, duke rezultuar në ekipe të redaksisë gjithnjë e më të vogla dhe të tejzgjatura. Siç shpjegoi një gazetar dhe kryeredaktor lokal:

⁶⁴ Trpevska, S. (2023). *Kushtet e punës në media: Statusi profesional dhe të drejtat e punës së gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [„Работни услови во медиумскиот сектор: професионален статус и работнички права на новинарите и медиумските работници“]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/29suyx3m> më 15 dhjetor 2025

⁶⁵ Atanasova, M. (2022). *Mbrojtja dhe zbatimi i të drejtave të punës për gazetarët dhe punëtorët e medias – Një analizë krahasuese*. [„Заштита и можности за остварување на работничките права на новинарите и медиумските работници – компаративна анализа“]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mtbuaja3> më 15 dhjetor 2025

“Mezi arrij të mbuloj shpenzimet për tre persona – dy të përfshirë (përfshirë edhe mua) dhe një frilenser, i cili fatkeqësisht është gazetari më i ri që duhet të mbështesim për ta mbajtur atë në profesion, për ta ndihmuar atë të mësojë, të rritet dhe të sigurojë vazhdimësi. Por ne nuk mund ta sigurojmë këtë, dhe unë jam shumë i shqetësuar. Po të mos ishin disa projekte të pavarura dhe financime të projekteve, do të duhej të mbylleshim.”

Me gazetarinë që bëhet një profesion jo fitimprurës dhe i zhvlerësuar, mediat lokale përfundojnë me redaksi me staf të pamjaftueshëm, duke u përballur me ngarkesa të mëdha pune **që kompromentojnë cilësinë e raportimit të tyre:**

“Shpesh e gjej veten të paaftë të kontrolloj dhe të përsos artikujt e mi ose t’i lekturoj... **Është krejtësisht ndryshe kur funksionon si redaksi lajmesh me 4-5 persona me role të përcaktuara, përkundrajt kur një ose dy persona duhet të kryejnë të gjithë punën vetëm për ta mbajtur portalin të mbushur me lajme.** Si rezultat, lexueshmëria bie – nuk ka kuptim ta fshehësh atë. Nëse do të kishim resurse financiare, mund të rindërtonim ekipin dhe të punonim si një redaksi e vërtetë lajmesh. Por ne mund ta menaxhojmë këtë vetëm me mbështetjen e donatorëve.”

Një çështje e përsëritur e përmendur nga të gjithë të intervistuarit ishte mungesa e pajisjeve adekuate, pasi shumica e tyre përdorin kamerat dhe mjetet e tyre për të kryer punën e tyre. Ata theksuan nevojën urgjente për rritje të mbështetjes financiare për të mbuluar si shpenzimet operative ashtu edhe ato personale. Përtej mungesës së personelit dhe pajisjeve, gazetarët lokalë theksuan në mënyrë të përsëritur **mungesën e qasjes në mjetet digjitale, burimet e të dhënave dhe trajnimin teknik/për inteligjencë artificiale**, resurse që shpesh merren si të mirëqena në redaksitë më të mëdha, të mbështetura nga donatorët ose mediat nacionale. Siç shpjegoi një gazetare grua:

“Ajo që më duhet më shumë është mbështetja me teknologji. Dua të jem në gjendje të kërkoj të dhënat siç duhet dhe të bëj punën time sa më mirë **që të mundem, por ka qasje shumë mjete në të cilat thjesht nuk kam qasje.** Nuk mund t’i përballoj bazat e të dhënave me pagesë ose qasjen në regjistrin qëndror ose në drejtorinë e të ardhurave publike – kjo është diçka që vetëm redaksitë më të mëdha me donatorë mund ta menaxhojnë. Për të marrë të dhëna themelore financiare për një kompani, duhet të paguaj 400-500 denarë. Mund të mos tingëllojë si shumë, por shtohet. Unë gjithashtu duhet të di se si të verifikoj informacionet, respektivisht si të kontrolloj nëse një imazh është gjeneruar nga inteligjenca artificiale, për shembull. Mund të mashtrohem lehtë dhe kjo është diçka me të cilën më duhet mbështetje.”

Në redaksitë më të mëdha, këto detyra teknike shpesh trajtohen nga stafi i specializuar ose mbështeten përmes parapagesave dhe trajnimeve institucionale. Në mediat lokale, megjithatë, **gazetarët priten të menaxhojnë vetëm punën radaktuese, teknike dhe verifikuese**, duke shtrirë më tej kapacitetet tashmë të kufizuara dhe duke rritur rrezikun e gabimeve, rraskapitjes dhe cënueshmërisë profesionale. Për më tepër, në stacionet televizive lokale, ka pasur raste të **shpenzimeve të papaguara të udhëtimit**, duke i detyruar gazetarët të mbajnë vetë barrën. Shumë raportues punojnë nga shtëpia dhe detyrat në terren nuk mbulohen gjithmonë nga punëdhënësi. Një korrespondente, e cila është gjithashtu bashkëpronare dhe kryeredaktore e medias lokale, merr vetë rolin e shpërndarëses së gazetës dhe shpërndan gazeta

nëpër qytet me taksi, sepse ajo ka numër të vogël të punësuarish. “Shpesh është një shfaqje nga një burrë(grua)”, thanë disa prej tyre me një ngritje të supeve.

Gjithnjë e më shumë, iniciativat lokale që nxisnin interesin e të rinjve në gazetari kanë mbetur pa mbështetje, siç ishte rasti kur financimi i USAID-it u ndal në fillim të këtij viti, me fushat kryesore të prekura që ishin pikërisht anti-korrupsioni dhe edukimi mediatik dhe të rinjtë.⁶⁶ Kjo u konfirmua nga një përfaqësues i SHGM-së: “Këto projekte të OJQ-ve inkurajuan punë të shkëlqyeshme nga klubet entuziaste të shkollave mediatike në brendësi, shpesh me aq pak sa 2 anëtarë”. Mbështetja e dobët sistematike për angazhimin e të rinjve në nivel lokal kufizon kështu aspiratat e të rinjve dhe qëndrueshmërinë e ardhshme të gazetarisë.

Feminizimi i gazetarisë (lokale) dhe barrierat e padukshme gjinore

Është interesante që krahasimi i të dhënave të rrogave sipas gjinisë **nuk zbuloi hendek të konsiderueshëm të rrogave midis burrave dhe grave gazetarë ose punëtorë të medias**,⁶⁷ duke sugjeruar se rroga e ulët është një çështje strukturore në kuadër të profesionit sesa një çështje me bazë gjinore. Kjo mund të pasqyrojë gjithashtu **feminizimin në rritje të gazetarisë** në Maqedoninë e Veriut, ku një profesion i dominuar gjithnjë e më shumë nga gratë, të cilat përbëjnë 56% të gazetarëve,⁶⁸ vazhdon të trajtohet si punë me status të ulët dhe me rrogë të ulët.

Shumica e grave gazetare nga të intervistuarat hezitonin të pranonin hapur se të qenit grua e bën më të vështirë përparimin profesional, ndoshta duke pasqyruar një perceptim se diskriminimi i hapur nuk ekziston më. Gazetarët e moshuar kujtojnë një kohë 10 ose 15 vjet më parë kur kishte ndarje më të qarta gjinore në kuadër të redaksive, me gra të caktuara në fusha “të buta” siç është kultura, ndërsa burrat mbulonin politikën. Sot, me më shumë gra që hyjnë në profesion, hierarkitë e tilla të ngurta duket se janë zvogëluar në nivel lokal. Megjithatë, diskutimi i fokus grupit/punëtorisë me gratë gazetare nga kryeqyteti zbuloi se ndarjet gjinore mbeten të pranishme në nivelin qendror. Siç shpjegoi një pjesëmarrës:

“Temat që lidhen me grupet e margjinalizuara ose dhunën me bazë gjinore trajtohen si ‘**çështje të grave**’ sepse **ne shihemi si më empatikë**, ndërsa burrat pritet të merren me financa, ekonomi ose industrinë e automjeteve. Dhe kur hyni në ato zona të dominuara nga meshkujt, ju thuhet se nuk jeni mjaft të kualifikuar për t’i mbuluar ato.”

⁶⁶ Dervishi, J. (2025). “Ndikimi i ndërprerjes së mbështetjes financiare të USAID-it në shoqërinë civile maqedonase: një analizë e pasojave të tërheqjes së financimit të USAID-it” [„Влијанието од прекинон на финансиската поддршката на УСАИД врз македонското граѓинско општество АНАЛИЗА НА ПОСЛЕДИЦИТЕ ОД ПРЕКИНОН НА ФИНАНСИСКАТА ПОДДРШКА ОДСАИД“]. QMBN Marrë nga: <https://tinyurl.com/3yckvp73> më 15 dhjetor, 2025.

⁶⁷ Трпевска, С. (2023). *Kushtet e punës në media: Statusi profesional dhe të drejtat e punës së gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [„Работни услови во медиумскиот сектор: професионален статус и работнички права на новинарите и медиумските работници“]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/29suyx3m> më 15 dhjetor 2025.

⁶⁸ Ibid.

Në mjediset e mediave lokale, ku konkurrenca është më e ulët dhe komuniteti gazetaresk është më i vogël, këto ndarje janë më pak të institucionalizuara. **Në vend që të pasqyrojë barazi më të madhe gjinore, kjo shpesh buron nga domosdoshmëria:** stafi dhe resurset e kufizuara lënë pak hapësirë për specializim, duke kërkuar që gazetarët – pavarësisht nga gjinia – të mbulojnë një spektër të gjerë temash.

Megjithatë, **pabarazitë e konsiderueshme gjinore vazhdojnë në vendimmarrje dhe pozita të pushtetit real.** Ndërsa gratë kohët e fundit kanë arritur barazi në ekipet redaktuese, **rolet kryesore udhëheqëse si pronarët dhe drejtorët e mediave mbeten kryesisht meshkuj.**⁶⁹ Kjo zbulon një çekuilibër strukturor ku gratë dominojnë forcën e punës, por mbeten kryesisht të përjashtuara nga qendrat e ndikimit dhe autoritetit, me pak ose aspak fuqi për të formuar agjendat redaktuese, vendimet strategjike dhe drejtimin e përgjithshëm të sektorit të medias.

Në kuadër të një kulture të rrënjosur thellë të seksizmit dhe diskriminimit, të drejtat e punës së grave mbeten më tej në margjinë. Në një analizë të fundit që përqendrohet ekskluzivisht në të drejtat e punës së grave në media, gratë e intervistuarat gazetare ndanë përvojat e trajtimit shpesh shpërfillës dhe **përballjes me komente** dhe qëndrime shoviniste – si në redaksi ashtu edhe në ndërveprimet e tyre profesionale jashtë.⁷⁰ Një nga të intervistuarit tanë e formuloi këtë shkurtimisht:

“Nëse je e guximshme si grua, etiketohesh menjëherë me terma nënçmuese. **Gratë kontrollohen** për sjelljen e tyre dhe mënyrën se si e paraqesin veten në publik shumë më tepër sesa burrat.”

Mosha dhe diskriminimi me bazë gjinore prekin gjithashtu gratë e reja gazetare. Një pjesëmarrëse përshkroi se iu mohua në mënyrë të përsëritur intervista ose duhej të bënte përpjekje të shumta para se t'i jepej qasje, shpesh duke kërkuar ndërhyrje nga redaktori i saj i lartë. Ajo ia atribuon këtë të qenit një gazetare e re, duke vënë në dukje se njerëzit shpesh pyesin sërish, “Po ti kush je? Kush është redaktori yt?” Si e vetmja gazetare e re në qytetin e saj, ajo shpesh përjeton sjellje përçmuese si nga kolegët ashtu edhe nga audienca. Kjo tregon se si hierarkitë e lidhura me të rinjtë kryqëzohen me gjininë për të minuar besueshmërinë profesionale në fillim të karrierës së një gazetari.

Pra, pavarësisht barazisë formale në rrogë ose përfaqësimit në ekipet e redaksisë, gratë në media vazhdojnë të lundrojnë në presione gjinore dhe të lidhura me moshën që kufizojnë autonominë e tyre profesionale dhe përforcojnë pabarazitë strukturore në kuadër të sektorit. Analiza cilësore mbi të drejtat e punës së grave gazetare paralajmëroi kundër **vazhdimin të praktikave diskriminuese të punësimit të lidhura me amësinë.** Gati 28% e 54 grave gazetare të intervistuarat thanë se u ishin bërë pyetje të papërshtatshme ose personale, të tilla si nëse kanë ose synojnë të kenë fëmijë. Disa raportuan se kontratat e tyre nuk janë ripërtërirë pasi mbetën shtatzënë dhe u ankuan për pushim të shkurtër të shtatzanisë, orar pune jo fleksibil dhe mungesë të opsioneve të punës në distancë për nënat e fëmijëve të vegjël.⁷¹

⁶⁹ ASHMAA. (2025). *Struktura e punëtorëve e në industrinë e medias audio dhe audiovizive në vitin 2024* [„Структура на вработените во аудио и аудиовизуелната медиумска индустрија во 2024 година“]. Agjencia për shërbime audio dhe audiovizivele Marrë nga: <https://tinyurl.com/yfr7f998> më 15 dhjetor 2025

⁷⁰ Ozimec, K. (2024). *Të drejtat e punës dhe siguria e grave në media*. [„Работничките права и безбедноста на жените во медиумите“]. SPGPM. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mr8rmmxx> më 15 dhjetor 2025

⁷¹ Ibid

Në një kohë kur politikanët e zyrës së lartë i kërkojnë kombit të ketë më shumë fëmijë,⁷² **amësia vazhdon të penalizohet në të gjithë tregun e punës⁷³ dhe redaksitë nuk bëjnë përjashtim.** Siç rrëfeu një gazetare nga Shkupi: “Pasi bëhesh nënë, bëhesh gjysmë personi në redaksi. Duke ju thënë se tani që jeni me një fëmijë keni punë më të rëndësishme për të bërë, ata [kolegët meshkuj] mendojnë se është diskriminim pozitiv”. Përsëri, ndërsa këto praktika diskriminuese shfaqen më së shumti në redaksitë më të mëdha dhe të centralizuara në Shkup, ato duken shumë më pak të dukshme në mediat lokale, ku mungesa kronike e personelit dhe mungesa e gazetarëve formësojnë dinamikën e punësimit ndryshe. Në intervistat tona me gazetarët lokalë, asnjë pjesëmarrës nuk identifikoi diskriminimin e lidhur me amësinë si një çështje aktuale, kryesisht për shkak se shumë media lokale luftojnë thjesht për të tërhequr dhe mbajtur ndonjë të punësuar të stafit.

Liria e mediave dhe siguria e gazetarëve lokalë

Aftësia e medias për të luftuar në mënyrë efektive korrupsionin mbështetet kryesisht në nivelin e lirisë së mediave. Liria e mediave do të thotë (1) të kesh pak kufizime të imponuara nga qeveria në punën e medias; (2) të jesh i lirë nga çdo formë e kontrollit të jashtëm, qoftë qeveritar apo tjetër; dhe (3) të veprosh në një mjedis që mundëson një spektër të gjerë idesh dhe këndvështrimesh për t’u ndarë me publikun.⁷⁴ Kuptimi i lirisë së mediave në Maqedoninë e Veriut, veçanërisht në nivel lokal, kërkon të shikohet përtej dinamikës së redaksisë dhe të shqyrtohet se si pushteti politik, varësia ekonomike, zbrazëtitat rregullatore dhe dobësitë institucionale përcaktojnë kolektivisht kushtet në të cilat veprojnë gazetarët. Është në kuadër të këtij peizazhi më të gjerë që çështjet e pavarësisë, transparencës, besimit të publikut dhe sigurisë së gazetarëve (lokalë) bëhen qëndrore.

Vlerësimet e fundit nga reporterë pa kufi (RSF) dhe Komisioni Evropian tregojnë se, pavarësisht një mjedisi formalisht të hapur për lirinë e shtypit, pavarësia e medias në Maqedoninë e Veriut mbetet strukturalisht e brishtë. Renditja e **RSF-së për vitin 2025 e rendit shtetin në vendin e 42-të nga 180**, duke reflektuar një rënie të lehtë nga renditja e 36-të një vit më parë, por nxjerr në pah dobësitë e vazhdueshme: dezinformimi, standardet e ulëta profesionale, rrëfimet e ndikuara politikisht dhe një erozion në rritje të besimit të publikut. Ndërsa gazetarët nuk veprojnë në një mjedis të hapur armiqësor, mediat e pavarura vazhdojnë të **përballen me presion politik, frikësim, varësi ekonomike dhe armiqësi nga zyrtarët qeveritarë.** Në të njëjtën kohë, transparenca institucionale mbetet e dobët dhe raportimi kritik shpesh haset me

⁷² Traminovski, B. (2025). “Thirrje për ‘familje të mëdha’ – një zgjidhje realiste ose propagandë nacionaliste: ‘Na duhet një konsensus më i gjerë shoqëror për politikën demografike’” [„Повик за ‘многудетни семејства’ реално решение или националистичка пропаганда: ‘Потребен е широк општествен консензус за демографските политики’”]. [online] Lokalno MK. Marrë nga: <https://tinyurl.com/4kbkrj2x> më 15 dhjetor 2025.

⁷³ Delevska, S. (2025) “Psikologjia e MA në spitalin e Strugës u pushua nga puna kur tha se ishte shtatzënë, humbi fëmijën e saj në javën e 27-të të shtatzënisë për shkak të stresit të rëndë.” [Магистерка психолог во болницата во Струга, избркана од работа кога кажала дека е бремена, од силен стрес во 27-та гестациска недела го изгубила бебето]. [online] sdk.mk. Marrë nga: <https://tinyurl.com/5x9xpbu8> më 15 dhjetor, 2025

⁷⁴ Weaver, D. H. (1977). “Shtypi dhe kufizimi i Qeverisë: Një studim ndër-nacional me kalimin e kohës”, *Gazeta ndërkombëtare e komunikimit*, 23(3): 15270.

sulme të koordinuara politike.⁷⁵

Raporti i Komisionit Evropian për shtetin i vitit 2025 i bën jehonë këtyre shqetësimeve. Ai nënvizon se legjislacioni për mediat ende nuk është plotësisht në përputhje me standardet e BE-së, veçanërisht me ligjin evropian për lirinë e medias (EMFA).

Transparenca e pronësisë së medias, pavarësia e organeve rregullatore dhe rregullat që rregullojnë reklamën shtetërore vazhdojnë të mos përmbushin kërkesat e BE-së. Komisioni gjithashtu tërheq vëmendjen për kërcënimet e qëndrueshme ndaj sigurisë gazetareske, të tilla si **sulmet fizike, ngacmimet në internet, paditë SLAPP dhe presioni i synuar** ndaj gazetarëve hulumtues, veçanërisht grave, të cilat përfshijn në mënyrë disproporcionale dhunë digjitale. Pavarësisht përparimit të kufizuar, raporti thekson se institucionet duhet t'u përgjigjen në mënyrë më efektive rasteve të tilla për të përforcuar lirinë e medias dhe besimin e publikut.⁷⁶

Shpërndarja e pushtetit dhe (mungesa) e transparencës dhe pavarësisë

Është e rëndësishme të theksohet se **liria e medias në Maqedoninë e Veriut është përmirësuar disi nga armiqësia e hapur me të cilën u përballën gazetarët para dhe gjatë** periudhës së kapjes së shtuar të shtetit midis viteve 2011 dhe 2016 kur RSF e renditi shtetin në listën e njëqind shteteve.⁷⁷ Për shembull, në Raportet e shteteve të BE-së të vitit 2013 dhe 2014, kishte shqetësime në lidhje me shpenzimet e reklamave qeveritare të drejtuara vetëm ndaj mediave pro-qeveritare dhe monitorimi i mediave të OSBE/ODIHR tregoi se shumica e mediave të monitoruara, përfshirë transmetuesin publik, ishin të njëanshme në favor të partisë në pushtet.^{78 79} Në përgjithësi, gjatë kësaj periudhe, peizazhi mediatik u shënua nga **kapja sistematike e shtetit**: kontroll i rëndë politik që përkthehet në ndërhyrje të përditshme redaktuese, rrjete klienteliste midis qeverisë dhe pronarëve të mediave, reklamim agresiv shtetëror i përdorur si shpërblim dhe ndëshkim dhe frikësim i përhapur, siç raportohet nga ekspertët⁸⁰ dhe kujtohet nga gazetarët me përvojë. Një gazetarë kujtoi se u largua nga një medium nacional sepse raportet e saj dhe deklaratat e burimeve të saj u ndryshuan në mënyrë rutinore pa dijeninë e saj. Këto dinamika u dokumentuan gjithashtu gjerësisht kur organizatat ndërkombëtare të monitorimit në mënyrë⁸¹ të përsëritur identifikuan kontrollin politik mbi pronësinë e medias, reklamimin dhe pavarësinë redaktuese si rreziqe sistematike për qeverisjen demokratike. Për shembull, në vitin 2017 RSF

⁷⁵ Reporterët pa kufi: Maqedonia e Veriut. <https://rsf.org/en/country/north-macedonia>

⁷⁶ Komisioni Evropian (2025). *Raporti 2025 i Maqedonisë së Veriut*. Luxemburg: Zyra e publikimeve e Bashkimit Evropian. Marrë nga: <https://tinyurl.com/benear9t> më 15 dhjetor 2025

⁷⁷ Trpevska, S. & Micevski, I. (2021). "Pikat e nxehta të sektorit të medias në Maqedoninë e Veriut: Reformat vendimtare të vonuara", në Esch, V. & Palm, V. (eds.). *Liria e mediave në Ballkanin Perëndimor*. Instituti Aspen: Gjermani. fq.29-35. Marrë nga: <https://tinyurl.com/2bt744ms> më 15 dhjetor 2025

⁷⁸ Komisioni Evropian (2014). *Raporti i Progresit 2014 për ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë*. Luxemburg: Zyra e publikimeve e Bashkimit Evropian. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3kzmtapm> më 18 dhjetor 2025

⁷⁹ Komisioni Evropian (2013). *Raporti i progresit 2013 për ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë*. Luxemburg: Zyra e publikimeve e Bashkimit Evropian. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3jkw4ftd> dhjetor 2025

⁸⁰ Trpevska, S. & Micevski, I. (2021). "Pikat e nxehta të sektorit të medias në Maqedoninë e Veriut: Reformat vendimtare të vonuara", në Esch, V. & Palm, V. (eds.). *Liria e medias në Ballkanin Perëndimor*. Instituti Aspen: Gjermani. Fq. 29-35. Marrë nga: <https://tinyurl.com/2bt744ms> më 15 dhjetor 2025

⁸¹ RSF Indeksi botëror i lirisë së shtypit (2011–2017), Raportet e shteteve të Komisionit Evropian (2014–2016), Raportet e OSBE/ODIHR-it për vëzhgimin e zgjedhjeve që mbulojnë periudhën e përmendur.

dokumento **sulme të përsëritura fizike ndaj gazetarëve**, duke përfshirë sulme nga forcat e sigurisë dhe mbështetësit pro-qeveritarë, si pjesë e përkeqësimit të përgjithshëm dhe mjedisit të rrezikshëm të shtypit.⁸² Një nga indikatorët më të qartë të presionit mbi mediat ka qenë **rritja dramatike, dhe luhatja pasuese, në paditë për shpifje** ndaj gazetarëve, siç dokumentohet nga Shoqata e gazetarëve të Maqedonisë (SHGM).⁸³ Vetëm në vitin 2012, pas dekriminalizimit të shpifjes, janë ngritur afërsisht 330 padi civile kundër gazetarëve dhe mediave.⁸⁴ Deri në vitin 2017, ky numër kishte rënë në 39 raste, duke rënë më tej në 33 në vitin 2020 dhe 20 raste në vitin 2021, përpara se të rritej përsëri në 54 raste në vitin 2022 dhe më pas të binte në vetëm 15 raste në vitin 2024. Trendi i përgjithshëm rënës i atribuohet kryesisht ndryshimeve në Ligjin për përgjegjësinë civile për fyerje dhe shpifje, i cili hyri në fuqi në vitin 2024 dhe paraqiti pragje më të ulëta të kompensimit dhe masa mbrojtëse shtesë për punën gazetareske. Megjithatë, pavarësisht zvogëlimit të numrit të përgjithshëm të rasteve të shpifjes, paditë strategjike kundër pjesëmarrjes publike (SLAPPs) janë përdorur gjithnjë e më shumë vitet e fundit si një mjet për të frikësuar dhe heshtur gazetarët që raportojnë për çështje me interes publik.

Gazetarët e vjetër e kujtojnë këtë si një kohë kur “i gjithë sistemi po punonte kundër mediave” dhe e kanë shumë të qartë se klima ka ndryshuar dhe “ata nuk janë më nën çizmen e sistemit”, siç pretendon një kryeredaktore femër nga një medium i madh nacional:

“Duhet të them se **në 6-7 vitet e fundit, klima ka ndryshuar në mënyrë drastike dhe presioni është ulur**. Është një gjë kur një individ që ndihet i prekur përpiqet të ndikojë në media në mënyrë që historia e tyre të duket ndryshe ose të mos publikohet, dhe një gjë tjetër kur i gjithë sistemi po punon kundër jush, **duke ju vendosur fjalë për fjalë nën çizmen e tij**. Në vitet e fundit **mediat kanë filluar të rifitojnë vendin dhe rolin e tyre në shoqëri**; jo të gjithë gjykatësit dhe prokurorët janë kundër tyre dhe qeveria nuk është në luftë me ta. Pra, jemi në një lloj rruge që ec përpara, edhe pse situata është larg nga e niveli i shkëlqyeshëm.”

Ndërsa **dy vitet e fundit kanë sjellë përmirësime të matshme**, veçanërisht në zvogëlimin e presionit sistematik të shtetit, brishtësia strukturore e sektorit të medias do të thotë që **liritë e fituara mund të gërryhen shpejt**, veçanërisht në kohën e ndërrimeve politike (globale dhe nacionale). Vitin e kaluar solli një ndryshim të qeverisë nga një parti e qendrës së majtë në një parti të qendrës së djathtë, një kthesë e ngjarjeve që, së bashku me debatet e vazhdueshme mbi integrimin në BE, marrëdhëniet me shtetet fqinje dhe zhvendosjen e dinamikës së partive, kontribuan në një klimë të tensionit të pashmangshme u përhapën në sferën e medias, ku akuzat për ndërhyrje politike, raportim selektiv dhe presion të ripërtërirë mbi rreshtat e redaktorëve u bënë gjithnjë e më të zakonshme.⁸⁵

⁸² RSF (2017). “Gazetarët vazhdimisht sulmohen në krizën politike maqedonase”. [online] Marrë nga: <https://tinyurl.com/4und5zvs> në 15 dhjetor, 2025

⁸³ Shih në Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska, V. (2023). *Maqedonia e Veriut: Treguesit për shkallën e lirisë së medias dhe sigurinë e gazetarëve 2022*. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3farhzw> dhe Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksi për sigurinë e gazetarëve 2024* [„Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpqtuu>.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksi për sigurinë e gazetarëve 2024* [„Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на

Në të njëjtën kohë, ekonomia vendase luftoi nën efektet e kombinuara të inflacionit global, çmimeve të larta të energjisë dhe rënies së stabilitetit të tregut. Mediat ishin ndër sektorët më të goditur: tkurrja e tregjeve të reklamave, migrimi i buxheteve të marketingut në platformat digjitale dhe rritja e shpenzimeve të punës bënë që shumë redaksi të përballen me pasiguri të rëndë financiare. Buxhetet për raportimin investigativ u zvogëluan, kushtet socio-ekonomike të gazetarëve u përkeqësuan dhe shumë media u bënë edhe më të varura nga financimi i jashtëm për të mbijetuar. **Kjo brishtësi ekonomike krijoi terren pjellor për ndikimin politik dhe të korporatave, duke e vënë autonominë e redaksisë nën një tendosje shtesë.**⁸⁶

Ndërsa këto ndërrime tashmë kanë filluar të riformësojnë klimën e mediave nacionale, efektet janë veçanërisht akute në redaksitë lokale, ku ekuilibri i pushtetit është shumë më i brishtë. Intervistat zbulojnë se **ndryshimet në udhëheqjen politike shpesh pasqyrohen pothuajse menjëherë në ndryshimet në politikën e redaksisë** – ndonjëherë pa shpjegime dhe shpesh përmes formave delikate të kufizimit të brendshëm. Një gazetar vendase përshkroi se si, pas ndryshimit të fundit të qeverisë, hetimet serioze nuk “kalojnë” më, pasi **redaktorët kërkojnë histori më afirmative ose jo kritike ose kufizojnë dukshmërinë e temave të ndjeshme** duke i mbajtur ato larg mediave sociale:

“Ata vendosin nëse një temë e caktuar nuk do të transmetohet, ose do të transmetohet vetëm në lajme, por jo në Facebook ose Instagram, ose në ndonjë media sociale ku ne e dimë se lajmet lexohen në të vërtetë. Sinqerisht, deri rreth një vit më parë gjithçka miratohej lehtësisht dhe nuk kishim probleme... Unë kam punuar në këtë media për më shumë se shtatë vjet. **As unë dhe as kolegët e mi nuk jemi mësuar të punojmë në këtë mënyrë.**”

Të intervistuarit raportuan vazhdimisht se çështjet e “mbulimit me sheqer respektivisht ëmbëlsimit” në nivel lokal janë bërë gjithnjë e më shumë normë. Siç shpjegoi një gazetar, kur lindin probleme, raportimi shpesh zhvendoset drejt minimizimit të implikimeve të tyre dhe theksimit të “proaktivitetit” institucional, me rrëfime të tilla si “ata po punojnë në të” ose “është kujdesur për të”.

“Një gazetar tjetër vuri në dukje se megjithëse gazetarët lokalë pritet zyrtarisht të qëndrojnë pranë qytetarëve dhe të shqyrtojnë me kujdes dështimet politike, këto pritshmëri janë ngushtuar në praktikë. Duke reflektuar mbi ndryshimet e fundit, ajo vërejt se “nuk është më si më parë; nuk i kishim këto kufizime”, duke shtuar se atmosfera aktuale “u kujton atyre periudhën kur Gruevski ishte në pushtet - ata po përmbahen, **ata kanë frikë nga diçka**”. Intervistat gjithashtu theksuan se kjo ndjenjë e kufizimit është veçanërisht akute në tregjet e vogla, lokale të mediave, kuk gazetarët shpesh varen shumë nga rrjetet personale dhe reputacioni për punësim të vazhdueshëm, duke rritur rreziqet që lidhen me raportimin kritik.

Një nga shembujt më të qartë se si janë materializuar këto presione politike dhe ekonomike gjendet në rregullimin e reklamave publike. Me **shfuqizimin e nenit 102 të vitit 2024**, i cili më parë kufizonte institucionet shtetërore, ndërmarrjet publike, komunat dhe organet e tjera publike nga financimi i mediave private, sistemi është

безбедноста на новинарите 2024”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025.

⁸⁶ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksin për sigurinë e gazetarëve 2024* [„Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025.

bërë përsëri i cënuar nga praktikat e shpenzimeve të errëta dhe levat politike. Ndërsa mbështetësit e mbrojtën amendamentin si një shpëtim financiar të domosdoshëm për median në vështirësi, shoqatat e gazetarëve dhe ekspertët e medias paralajmëruan se, pa një procedurë të qartë dhe transparente për ndarjen e mjeteve publike, ndryshimi përbën një **kërcënim serioz për objektivitetin e medias**.⁸⁷

Zbrazëtirat strukturore në mjedisin rregullator kanë qenë veçanërisht të dukshme në nivel lokal. Pa një procedurë të unifikuar se si komunat duhet të zbatojnë fushata me interes publik, **fushatat mund të shndërrohen lehtësisht në nxitës për ndikim politik**, siç kanë paralajmëruar raportet e fundit. Që nga shfuqizimi, pak komuna kanë publikuar informacion të detajuar mbi kontratat e nënshkuara, mjetet e shpenzuara ose efektet e fushatave të kryera, gjë që zvogëlon mundësinë për mbikëqyrje publike.⁸⁸

Për më tepër, mungesa e transparencës ka mundësuar **prej kohësh përhapjen e mediave (lokale) në internet** – pronësia e të cilave rrallë dihet ose zbulohet – të krijuara pak para zgjedhjeve, të krijuara kryesisht për të hyrë në financimin e fushatës publike.⁸⁹ Në përgjigje të shqetësimeve afatgjata, ndryshimet në ligjin e medias të miratuar në mars të vitit 2024 synojnë të adresojnë disa nga këto çështje strukturore duke futur një **regjistër vullnetar të mediave online**. Vetëm ato portale që vendosin të regjistrohen në ASHMAA do të kenë të drejtë të marrin mjete publike dhe do t'u kërkohej të përmbushin detyrimet themelore të transparencës në lidhje me strukturën e redaksisë, financimin dhe pronësinë. Megjithatë, siç vuri në dukje përfaqësuesi i ASHMAA-së që konsultuam, ende nuk ka një mekanizëm efektiv për të monitoruar nëse portalet online janë në përputhje me kërkesat e raportimit të balancuar.

Për më tepër, zbatimi i regjistrimit online kishte disa të meta serioze kur bëhet fjalë për median lokale. Kërkesat fillestare që mediat online të punësojnë minimumi tre gazetarë për t'u regjistruar si media u reduktuan më vonë në dy pas presionit nga mediat lokale, shumë prej të cilave veprojnë me staf minimal dhe resurse të kufizuara. Kjo mbikëqyrje përfshin se si **përpjekjet rregullatore, kur projektohen pa ndjeshmëri ndaj konteksteve lokale, rrezikojnë të krijojnë tendosje shtesë në redaksitë lokale tashmë të pasigurta, në vend që t'i mbrojnë ato**.

Kjo klimë e varësisë së medias dhe shtetit, siç tregon hulumtimi, zbeh kufijtë midis politikës dhe medias, duke i lejuar partitë politike të kanalizojnë mjetet shtetërore në media miqësore për fushatën, duke përforcuar modelet e klientelizmit, korrupsionit dhe ndikimit të padrejtë mbi gazetarinë e pavarur.⁹⁰ Një monitorim i pavarur i 30 portaleve të lajmeve në internet gjatë zgjedhjeve parlamentare të vitit 2024 tregoi se mediat e përzgjedhura rastësisht intensifikuan ndjeshëm mbulimin e tyre të aktiviteteve të partisë, me ato që publikuan vëllimin më të madh të raporteve lidhur me zgjedhjet që shfaqnin njëanshmëri të qartë në favor të kandidatëve specifikë.⁹¹

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Sanev A. & Jovanovska M. (2025). *Analizë: Transparenca e njësisë të vetëqeverisjes lokale për shpenzimin e resurseve publike në media*. [“Транспарентноста на единиците на локалната самоуправа за трошееето јавни средства во медиумите (анализа)”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/69vame3p> më 15 dhjetor 2025

⁸⁹ Rizaov, G., Richliev Z. & Epis, S. (2025). *Raporti në hije mbi lirinë e medias në Maqedoninë e Veriut. Fondacioni Metamorfozis & Osservatorio Balcani Caucaso Transeuropa*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/5akyjzwt> më 15 dhjetor 2025

⁹⁰ MALKI, S. C. (2017). “Korrupsioni dhe përqendrimi i medias: një analizë e të dhënave të panelit” (Dokumenti nr. 81073 i MPRA-së). Arkivi personal RePEc i Mynihut. Marrë nga: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/81073> më 15 dhjetor 2025

⁹¹ Gjigal, S., Bejkova B. & Georgievski, D. (2024). *Monitorimi i mbulimit të portaleve të lajmeve në internet të zgjedhjeve parlamentare 2024 në Maqedoninë e Veriut*. Fondacioni për Internet dhe Shoqëri “Metamorfozis”. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yc3f54dy> më 15 dhjetor 2025

Këto dinamika nuk janë të reja. Në të kaluarën, reklamimi shtetëror konsiderohej gjerësisht si një nga mjetet më të fuqishme për kontrollin e mediave, gjë që e bën rishfaqjen e praktikave që dikur kishin kompromentuar thellësisht lirinë e medias problematike për ekspertët dhe shoqatat e gazetarëve.⁹² **Në vend që të shërbejnë si pika kontrolli të pavarura, media rrezikon të bëhet jehonë për elitat politike dhe ekonomike.** Kur varësitë e tilla financiare dhe politike futen në sistemin e medias, ato gjithashtu formësojnë mjedisin në të cilin veprojnë gazetarët.⁹³

Raportimi mbi korrupsionin ose krimin e organizuar mund të shkaktojë **hakmarrje dhe presione**, një dinamikë veçanërisht akute në media më të vogla në nivel lokal. Ndryshe nga mediat me burime të mira me qendër në Shkup, mediat lokale zakonisht veprojnë me shumë më pak resurse financiare, njerëzore dhe teknike, duke i bërë ato shumë më të varura nga reklamat ose subvencionet shtetërore, me aktorë të fuqishëm si organet qeveritare ose sponsorët privatë të biznesit pastaj kanë një rol në mënyrën se si ato portretizohen. Kjo krijon një mjedis ku **raportimi kritik mbart pasoja të menjëhershme ekonomike**. Një grua gazetare dhe kryeredaktore e medias lokale e tha troç:

“Jemi të detyruar, për hir të mbijetesës ekonomike të medias, **të raportojmë në mënyrë afirmative** dhe, aq sa nuk dua ta pranoj, **të veprojmë si krah i zgjatur i pushtetit lokal**. Një pjesë e madhe e tirazhit tonë të shtypur blihet nga institucione ose kompani të lidhura me dikë. Askush nuk dëshiron të jetë një parapagues vjetor dhe më pas të lexojë se po kritikohet. Që nga fillimi, **ne shtyhemi drejt lavdërimit**; gjithçka tjetër futet nën qilim. Elementi ekonomik krijon një vetëcensurë të madhe.”

Kështu, varësia ekonomike i shtyn mediat lokale të shndërrohen në “rojtare të bindur” në vend të “rojtareve të interesit publik”, duke ua pamundësuar ofrimin e një raportimi të pavarur dhe objektiv. Të intervistuarit e lidhën këtë dinamikë me zakonet e vetëcensurës, ose siç shpjegoi njëri prej tyre:

“Kam kontrata vjetore me tre ndërmarrje publike: ujësjellësi, shërbime komunale dhe mirëmbajtje rrugore. Shumat janë të vogla. Por ato reklama bëhen një frenim: në momentin që unë publikoj diçka për plehrat, papastërtitë, çdo gjë që njerëzit duan të shohin të theksuar dhe të kritikuar, [ndërmarrjet] më telefonojnë dhe thonë, ‘Pse po na kritikon? Po bëjmë më të mirën tonë’.”

Një gazetare shpjegoi se roli i saj “natyrisht” shtrihet edhe në marketing: ajo duhet të kërkojë rregullisht reklama nga bizneset, megjithëse jo nga ato lokale, pasi raportimi i saj kritik i ka ofenduar pothuajse të gjithë (“Unë kam shkruar kundër çdo biznesi në qytet”). Në vend të kësaj, asaj i thuhet të kërkojë kompani të mëdha nacionale. Fatkeqësisht, rasti i saj nuk është një rast i izoluar, pasi shumica e të intervistuarve tanë ndanë shqetësimet e saj.

⁹² Tuneva, M. (2023). *Midis sfidave dhe zgjidhjeve: Një udhëzues për integritetin e medias në Maqedoninë e Veriut*. SHGM & UNDP. Marrë nga: <https://tinyurl.com/2s5vybzf> më 15 dhjetor 2025.

⁹³ BIRN. (NA). “Varësia financiare: Klientelizmi si modus operandi”. Monitorimi i pronësisë së mediave në Maqedoninë e Veriut 2023. Marrë nga: <https://tinyurl.com/55wzxmjt> më 15 dhjetor, 2025.

Dezinformimi, përmbajtja “mediatike” e PR dhe vakumi i mediave lokale

Pasiguria financiare dhe mbështetja në reklamat (politike), të kombinuara me frikën e heshtjes nëse kritikoni ata që ju paguajnë, kanë shkaktuar shtrembërime shqetësuese në ekosistemet e mediave lokale.

Së pari, vakumi i krijuar nga mediat e dobësuara profesionale ka hapur hapësirë për **individët me pak ose aspak trajnim gazetarie dhe shpesh me lidhje të ngushta me qendrat e pushtetit për të kapur tregun e reklamave dhe për t'u paraqitur si media**. Të intervistuarit vunë në dukje rastet kur disa zyrtarë publikë hapin portale online dhe tërheqin pjesën më të madhe të reklamave lokale për shkak të afërsisë së tyre institucionale. Një gazetarë grua përshkroi një shembull veçanërisht të mrekullueshëm të një oficeri policie nga një qytet i shquar në Maqedoninë e Veriut që drejton një portal vetë dhe merr shumicën e reklamave lokale thjesht sepse bizneset dhe institucionet e shohin atë si zgjedhjen “më të sigurt” për të bërë koalicion me të. Praktika të tilla jo vetëm që devijojnë resurset e pakta larg gazetarisë së vërtetë, por gjithashtu zbehin kufijtë midis institucionit publik, fitimit privat dhe ndikimit politik, duke **gërryer më tej besimin e publikut**.

Së dyti, brishtësia ekonomike e redaksive lokale ka nxitur atë që shumë të intervistuar e quajtën **“gazetari në Facebook”**, respektivisht një zhvendosje nga puna hulumtuese drejt ripostimit të **njoftimeve për shtyp, transmetimit të drejtpërdrejtë të ngjarjeve politike dhe amplifikimit të përmbajtjes PR**. Në vend që të bëjnë pyetje, gazetarët pritët të “ndjekin” zyrtarët lokalë që shkojnë në punën e tyre të përditshme, duke dokumentuar çdo hap për dukshmërinë e mediave sociale. Siç u shpreh një i intervistuar:

“Kjo është mjaft e re. Në të kaluarën, gjatë njoftimeve për shtyp, ne i ballafaqim politikanët me pyetjet tona. Tani është e gjitha një shfaqje qesharake PR – politikanët flasin, dhe të **ashtuquajturit gazetarë thjesht mbajnë mikrofoni** dhe transmetojnë në platformë fjalën e tyre.”

Një prirje paralele zbeh më tej kufijtë e informacionit të besueshëm: **rritja e influencësve (lokale) që gjithnjë e më shumë funksionojnë si burime jozyrtare të lajmeve**. Të intervistuarit vunë në dukje se këto shifra – shpesh pa ndonjë trajnim gazetarie, detyrime etike ose mbikëqyrje të redaksisë – megjithatë tërheqin audiencën të mëdha dhe marrin promovime të paguara nga aktorët politikë ose bizneset lokale. Përmbajtja e tyre, e përshtatur si përditësime të komunitetit ose “informacione të brendshme”, në fakt është formuar nga interesa të errëta dhe besnikëri personale. Kjo dinamikë jo vetëm që lë mënjanë gazetarët profesionistë, por edhe ngatërron audiencat, të cilët përpiqen të bëjnë dallimin midis raportimit të pavarur, përmbajtjes së sponsorizuar dhe propagandës së plotë.

Ndërsa dezinformimi dhe rrëfimet anti-BE ose anti-perëndimore shpesh analizohen në nivel nacional, efektet e tyre ndjehen thellë dhe shfrytëzohen në mënyrë strategjike, në nivel lokal.⁹⁴ Erozioni i gazetarisë lokale krijon një **boshllëk informacioni në të cilin**

⁹⁴ Instituti për dialog strategjik (2024). “Monitorimi i fushatave të ndikimit dhe dezinformimit në Ballkanin Perëndimor

dezinformimi qarkullon me pak rezistencë, veçanërisht në komunitetet me qasje të kufizuar në burime të pavarura dhe të besuara të lajmeve. Në kontekste të tilla, portalet e rreshtuara politikisht, influencuesit dhe mediat e errëta në internet janë në gjendje të paraqesin në kornizë korrupsionin dhe interesin publik përmes narrativave polarizuese që minojnë besimin në institucionet demokratike dhe mediat e pavarura. Si rezultat, dezinformimi nuk vepron si një kërcënim paralel për lirinë e medias, por si një pjesë integrale e të njëjtit ekosistem që dobëson pavarësinë e redaksisë dhe shtrembëron debatin publik. Kjo rrit rreziqet me të cilat përballen gazetarët që sfidojnë strukturat dominuese të pushtetit, veçanërisht në nivel lokal.

Përtej këtyre ndërrimeve në praktikë, të intervistuarit në mënyrë të përsëritur vunë në dukje mungesën e masave mbrojtëse strukturore që do të mbronin pavarësinë e redaksisë. **Maqedonisë së Veriut ende i mungon një Fond për pluralizmin e medias** – një mekanizëm i pavarur i krijuar për të mbështetur përmbajtjen me interes publik dhe për të zvogëluar mbështetjen e mediave lokale në reklamën politike ose klienteliste. Ndërsa mbështetja me grante mund të sigurojë resurse thelbësore për gazetarinë lokale, financimi i tillë shpesh është i paqëndrueshëm dhe i pamjaftueshëm. Shkurtime të fundit, të tilla si ndërprerja e mbështetjes së USAID-it, nxjerrin në pah pasigurinë e këtij modeli. Gazetarët u ankuan në intervista se konkurrenca për resurse të kufizuara ka tendencë të favorizojë mediat e mirë-krijuara, të bazuara në kapital, ndërsa mediave lokale u mungon koha dhe kapaciteti për të përgatitur aplikime të gjëra për grante.

Në vend të kësaj, ata shprehën mbështetje të fortë për krijimin e një fondi autonom që do të siguronte financim transparent, të bazuar në meritë, të izoluar nga ndikimi politik lokal. Ideja ka qarkulluar për vite me radhë,⁹⁵ por asnjë fond i tillë nuk është krijuar ende, duke i lënë mediat lokale të ekspozuara ndaj të njëjtave presione që dikur mundësonin kapjen e gjerë të shtetit. Kështu, shqetësimi në rritje midis gazetarëve lokalë që intervistua ishte se **gazetaria lokale me të vërtetë e pavarur po rrezikon gjithnjë e më shumë të zhduket krejtësisht**. Një kryeredaktore grua paralajmëroi se:

“Pa ndryshim sistemor, çdo gjë e pavarur, ose që tregon shenja pavarësie, do të zbehet ngadalë. Shumë shpejt mund ta gjejmë brendësinë e shtetit të zbrazët, me gjithçka të përqendruar në mediat nacionale.”

Ajo që është në rrezik nuk është vetëm mbijetesa e mediave lokale, por e drejta e publikut për informacion të besueshëm dhe të pavarur për vendet ku ata jetojnë.

(MEDIWEB)”, ISD. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mtduv95s> më 18 dhjetor 2025

⁹⁵ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksin për sigurinë e gazetarëve 2024* [„Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025

Barrierat strukturore, taktikat e frikësimit dhe dhuna (me bazë gjinore)

Pavarësisht realitetit të ashpër të shtytjes përmes resurseve të kufizuara, presionit politik dhe zvogëlimit të qasjes në informacion, shumë gazetarë lokalë vazhdojnë të këmbëngulin në raportimin e tyre kritik, respektivisht për të monitoruar dhe raportuar mbi sjelljen e zyrtarëve publikë, mbi performancën e qeverisë dhe shkeljet e veçanta, në përpjekje për t'i bërë qytetarët të vetëdijshëm dhe për t'i nxitur vendimmarrësit të ndër marrin veprime – megjithatë puna e tyre shpesh vjen me një çmim personal. Ata që guxojnë të raportojnë në mënyrë kritike përballen me një kombinim të pengesave strukturore, transparencës institucionale, frikësimit të drejtpërdrejtë dhe barrierave gjinore. Dëshmitë e tyre zbulojnë një mjedis mediatik të shënuar nga rezistenca e vazhdueshme ndaj frikës, e kombinuar me kujdes dhe një zhvendosje graduale drejt vetëcensurës.

Qasje e kufizuar në informacione

Të intervistuarit theksuan në mënyrë të përsëritur se **qasja në informacione luhetet në varësi të momentit politik**. Disa përshkruan një model: gjatë tranzicionit të pushtetit, institucionet duken më të gatshme të flasin – zyrtarët e sapoemëruar janë të etur të ekspozojnë mangësitë e paraardhësve të tyre. Por sa më gjatë që një administratë të qëndrojë në pushtet, aq më të mbyllura dhe më mosbesuese bëhen institucionet. Një gazetar vuri në dukje se me ardhjen e një qeverie të re, “**gjithçka ngadalësohet**”: kufizimet shtrëngohen, nëpunësit civilë bëhen të frikësuar dhe kanalet e komunikimit tkurren.

Megjithëse Ligji për qasje të lirë në informata të karakterit publik u ndryshua kohët e fundit për të garantuar zyrtarisht një afat 20-ditor që institucionet të përgjigjen, në vend të periudhës së mëparshme 30-ditore, gazetarët përshkruan një realitet shumë të ndryshëm.⁹⁶ Kërkesat refuzohen në mënyrë rutine me përgjigje formulare të tilla si “**ne po punojmë për rastin tuaj**”, të përsëritura për një kohë të pacaktuar. Një i intervistuar e përmbledhi problemin në mënyrë të përmbledhur:

“Për shumë zyrtarë, ligji thjesht nuk ekziston. Ekziston vetëm një rregull – ky informacion do të jepet, ose nuk do të jepet. Nëse ata vendosin ta japin, do ta marrësh brenda një dite. Nëse jo, nuk do ta marrësh kurrë. Ata do t’ju dërgojnë nga institucioni në institucion derisa të hiqni dorë.”

Gjykatat përshkruhen si më të errëta, me degët lokale të ministrive që shpesh presin miratimin nga institucionet qëndrore para se të japin ndonjë informacion. Pavarësisht përmirësimeve legjislativë, qasja mbetet e ngadaltë, jokonsistente dhe e varur nga diskrecioni politik.

⁹⁶ Petrushevska, D. (2024) “Pengesa të shumta dhe barriera në rrugën drejt qasjes së lirë në informacione” [“Бројни препреки и сопки на патот кон слободен пристап до информации“]. [online] PINA. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3yr3kdn6> më 15 dhjetor 2025

Për gratë gazetare, **qasja formësohet gjithashtu nga rrjetet joformale, gjinore**. Disa prej tyre vunë në dukje se informacionet vendimtare shkëmbehen në hapësirat sociale të dominuara nga meshkujt, siç janë kafenetë lokale, mbledhjet e natës vonë në bare ose ‘kafenetë’ ose qarqet gjysmë-private nga të cilat gratë shpesh përjashtohen. Siç e shpjegoi qartë një gazetare grua:

“Në këtë vend, gjërat zgjidhen në ‘kafene’. Burrat gazetarë kanë qasje më të gjerë në këto qarqe. Si grua, nuk mund të shkoj dhe të ulem me ta. Ata do të më shikojnë prej anash. Por këtu formohen miqësitë, ku rrjedh informacioni.”

Redaktorët gjithashtu pranuan se disa histori me rrezik të lartë shpesh u jepe gazetarëve meshkuj, jo për shkak të dyshimit në kompetencën e grave, por për shkak të shqetësimit për sigurinë e tyre. Megjithatë, kjo **logjikë “mbrojtëse”**, edhe kur është me qëllim të mirë, mbart rrezikun e përforcimit të qasjes së pabarabartë në mundësi dhe **maskon në mënyrë delikate diskriminimin si kujdes** paralajmërues.

Në të njëjtën kohë, shumë pjesëmarrëse theksuan se gratë gazetare kanë tendencë të jenë më këmbëngulëse, të durueshme dhe të përkushtuara ndaj punës hulumtuese. Çuditërisht, çdo i intervistuar – si burra ashtu edhe gra – i përshkroi gratë gazetare si “më të guximshme” sesa kolegët e tyre meshkuj. Megjithëse askush nuk elaboroi më tej se çfarë nënkupton kjo trimëri, reflektimet e tyre sugjerojnë një formë të rezistencës **të formuar si nga pritjet gjinore ashtu edhe nga realitetet e raportimit në komunitete të vogla, të lidhura ngushtë**.

Një gazetar vuri në dukje se kjo këmbëngulje përkthehet edhe në një lloj tjetër respekti profesional në terren. Duke punuar vetëm, duke mbajtur pajisje vetë dhe duke këmbëngulur për të qenë e pranishme në hapësirat ku gratë nuk priten gjithmonë, ajo përshkroi fitimin e asaj që ajo e quajti një përzierje respekti dhe frike:

“Si gazetare grua, kur më shohin duke punuar vetëm – duke vendosur vetë kamerën, duke dalë në fushë – më respektojnë më shumë. Është një lloj **respekti i lindur nga frikësimi**.”

Kërcënimet dhe ngacmimet e orkestruara

Përtej barrierave institucionale, gazetarët përshkruan një model **sulmesh të orkestruara, si online ashtu edhe offline**, të dizajnuara për të frikësuar dhe heshtur raportimin kritik. Disa media kanë përjetuar **sulme të koordinuara digjitale, vizita të papritura në redaksi dhe telefonata anonime**. Incidente të tilla shpesh çojnë në vetëcensurë: gazetarët braktisin historitë që kanë frikë se mund të përshkallëzohen në hakmarrje personale.

Për shembull, një redaksi lokale mori një mesazh kërcënues nga një institucion lokal duke thënë: “ju tashmë keni dy kartonë të verdhë; kini kujdes që të mos merrni një të kuq”. Gazetarët individualë u etiketuan “gjakpirës”, u akuzuan për paragjykitime politike nga përfaqësuesit e partive lokale ose u vunë në shënjestër përmes fushatave të njollosjes. Një gazetare grua përshkroi një burrë që shfaqej në pragun e derës së saj, ndërsa të tjerët flisnin për të njohurit që pyesnin bashkëshortët ose anëtarët e familjes së tyre për punën e tyre.

Në qytetet më të vogla, **afërsia sociale intensifikon presionin**. Gazetarët theksuan se të gjithë janë të lidhur me aktorët politikë ose institucionalë përmes miqve ose të afërmeve, **duke e bërë neutralitetin të rrezikshëm dhe izolimin të zakonshëm**. Siç u hap një gazetare grua duke thënë:

“Ky është një vend i vogël dhe nuk mund ta përballosh të mendosh përsa u përket miqve. Me pesë persona që takoni në shoqëri, njëri është drejtor, një tjetër punon në një ministri. Ti bllokohesh nga të gjitha anët, kështu që unë përpiqem të mbaj distancën time. Të gjithë miqtë e mi të ngushtë janë nga kryeqyteti.”

Miqësitë me nëpunësit e policisë ose zyrtarët shpesh vijnë me pritshmëri të nënkuptuara për favore në këmbim. Disa gazetarë raportuan presion nga të njohurit duke i nxitur ata të “lënë anash tema të caktuara”, ndërsa të tjerët përballen me **zhvatje delikate**, të tilla si oferta për reklama, lidhje lokale ose mbrojtje politike në këmbim të raportimit të favorshëm. Në mënyrë të ngjashme, një gazetareje iu ofruan para pasi “ata” [me sa duket njerëz që punonin për pushtetin lokal] zbuluan se nëna e saj ishte e sëmurë.

Gjatë intervistave, **kryetarët e komunave shpesh dalin si burime kryesore të presionit ndaj gazetarëve**, siç tregon rasti i mëposhtëm:

“Kishim një problem me kryetarin e mëparshëm të komunës. Një herë, gazeta publikoi raportin e tij për përdorimin e mjeteve publike, dhe më pas lexuam një postim nga një i punësuar i departamentit të financave dhe buxhetit të pushtetit lokal, i cili paraqiste një llogari shumë të ndryshme se ku shkonin paratë në të vërtetë. Vendosi që deklaratën e kryetarit të komunës ta publikojmë në një faqe dhe atë të punësuarit në një faqe tjetër. Pas kësaj, **të gjitha parapagesat tona u anuluan**, ne u goditëm nga një vërshim komentesh armiqësore dhe punëtori u përball me kallëzime penale për keqpërdorim të pozitës dhe rrjedhje të sekreteve publike.”

Në një qytet tjetër, një ish-kryetar komune mbante një “dosje” për çdo gazetar që e kishte “fyer”, pra për këdo që kishte shkruar diçka që ai nuk e pëlqente ose me të cilën nuk pajtohej. Rrjedhimisht, këto taktika frikësimi kanë rezultuar në heshtje të **pavullnetshme**. Siç tha një gazetar në dorëheqje:

“Kolegë nga qytete të tjera në brendësi pajtohen se ka shumë presion në komunitetet lokale dhe mendoj se po largohemi ngadalë nga temat që kanë të bëjnë me pushtetarët lokalë. Duke parë gjendjen e shtetit, dhe duke marrë parasysh gjithçka me të cilën mund të goditesh, si një padi SLAPP, të gjithë jemi vënë në një pozicion ku duhet të matim gjithçka tre herë para se të vendosim. Ende nuk e kam vetëcensuruar shkrimin tim, por mendoj se në një moment do të më duhet ta bëj. **Kjo nuk është koha për të dëshmuar veten; kjo është koha për mbijetesë.**”

Prandaj, edhe gazetarët e aftë dhe të përkushtuar janë të detyruar të lundrojnë në një peizazh ku kujdesi shpesh anashkalon pavarësinë e redaksisë dhe mbijetesë bëhet një shqetësim kryesor. Kjo nuk vjen si befasi, duke gjykuar nga mënyra se si dhuna ndonjëherë përshkallëzohet përtej kërcënimeve. Në një qytet, **automjeti i një pronari**

të medias u dogj pasi ata publikuan një artikull hetues mbi praktikën grabitqare të huadhënies. Megjithatë, edhe përballë sulmeve të tilla të synuara, gazetarët shpesh i normalizojnë këto rreziqe, **duke i trajtuar kërcënimet, ngacmimet dhe dhunën si një aspekt fatkeq, por pothuajse i pashmangshëm i profesionit të tyre.**

Dhuna digjitale (me bazë gjinore) dhe dështimi institucional

Ngjashëm me frikësimin personal ose të tërthortë offline, ngacmimi online i gazetarëve mbetet i përhapur dhe i normalizuar kryesisht në kuadër të profesionit. Gjatë intervistave të kryera për këtë studim, gazetarët përshkruanin vazhdimisht marrjen e komenteve negative të përditshme nën artikujt e tyre ose përmes mesazheve të drejtpërdrejta. Këto sulme shpesh injorohen, jo sepse raportimi i tyre do të kërkonte ta bënin këtë pothuajse çdo ditë. Si rezultat, **kërcënimet për padi, hakmarrja e lidhur me punën dhe abuzimi online perceptohen gjerësisht si pjesë e pashmangshme e punës të gazetarisë.**

Të dhënat e anketës vërtetojnë këto përvoja. Sipas një ankete të vitit 2022 të kryer nga Sindikata e pavarur e gazetarëve dhe punonjësve mediatic. (SPGPM), 37.3% e gazetarëve - si gra ashtu edhe burra - raportuan se kishin përjetuar kërcënime, kryesisht në platformat e mediave sociale. Pavarësisht kësaj prevalence, normat e raportimit mbeten jashtëzakonisht të ulëta: vetëm 17.7% e gazetarëve të prekur kontaktuan shoqatat e gazetarëve, ndërsa vetëm 15.9% raportuan incidente në polici, duke reflektuar mosbesim të vazhdueshëm në mekanizmat e mbrojtjes institucionale.

Të dhënat e anketës i mbështesin këto përvoja. Sipas një ankete të vitit 2022 të kryer nga SPGPM, **37.3% e gazetarëve (burra dhe gra) raportuan se kishin përjetuar kërcënime, kryesisht në platformat e mediave sociale.** Pavarësisht kësaj prevalence, normat e raportimit mbeten jashtëzakonisht të ulëta: vetëm 17.7% e gazetarëve të prekur njoftuan shoqatat e gazetarëve, ndërsa vetëm 15.9% raportuan incidente në polici, duke reflektuar mosbesim të vazhdueshëm në mekanizmat e mbrojtjes institucionale – veçanërisht në gjyqësor, polici dhe prokurori publike.⁹⁷ Në një rast të ndarë në intervista, një redaksi mori telefonata kërcënuese për jetën, por policia u tha atyre se do të duhej të prisnin deri në 14 ditë për një zgjidhje, duke i lënë gazetarët të ekspozuar dhe të pambrojtur.

Megjithatë, siç shpjegoi një gazetar vendas, ndërsa sulmet e vogla ose “beninje” shpesh injorohen, format më serioze të frikësimit institucional kërkojnë një qasje tjetër. Ai theksoi rëndësinë e komunikimit të drejtpërdrejtë, me shkrim dhe lënie e një gjurme të dokumentuar kur sulmet vijnë nga institucionet publike, duke vënë në dukje se “nëse një institucion publik ju diskrediton, është e rëndësishme të keni dëshmi me shkrim se diçka ka ndodhur”.

Pavarësisht ekzistencës së ligjeve që synojnë të mbrojnë gazetarët, efektiviteti i tyre mbetet i kufizuar. Hetimet për kërcënimet dhe sulmet shpesh janë të ngadalta, të paplota ose të pasuksesshme, duke krijuar një kulturë të mosndëshkimit që mundëson dhunë të mëtejshme. Edhe kur vendosen sanksione, ato kanë tendencë të jenë të buta

⁹⁷ Bejkova, B. & Dzigal, S. (2022). *Analiza – Siguria dhe situata socio-ekonomike në media: Të veprojme së bashku për respektim më të madh të të drejtave të gazetarëve dhe punëtorëve të medias.* [“Анализа – Безбедносната и социо-економската состојба во медиумите: Со заедничко дејствување до поголемо почитување на правата на новинарите и на медиумските работници”]. SHGM dhe SPGPM Marrë nga: <https://tinyurl.com/3yr3kdn6>, më 15 dhjetor 2025

dhe joproporcionale me ashpërsinë e veprave penale. Megjithëse qeveria ka futur masa të tilla si njësitë e specializuara të policisë dhe prokurorët e caktuar për rastet që përfshijnë punëtorët e medias, këto përpjekje pengohen nga resurset e pamjaftueshme, mungesa e trajnimit, procedurat e ngadalta dhe koordinimi i dobët institucional.⁹⁸

Ndërsa ngacmimet, kërcënimet dhe dhuna digjitale prekin gazetaret gjerësisht, gratë përballen me një shtresë të veçantë dhe intensifikuese të rrezikut. Globalisht, është e dokumentuar mirë që **gratë në gazetari hasin nivele më të larta në mënyrë disproporcionale të ngacmimit profesional dhe personal**, shpesh si një strategji e **heshtjes dhe përjashtimit**.^{99 100 101} Kjo është njohur edhe në nivel lokal, me SHGM-në që publikoi edicionin e tyre të fundit të indeksit të sigurisë me një numër të veçantë mbi sfidat specifike të sigurisë me të cilat përballen gratë gazetare.¹⁰²

Përveç presioneve të raportimit mbi korrupsionin, strukturat e pushtetit dhe çështjet e ndjeshme, **gratë gazetare shpesh janë në shënjestër në mënyrë eksplicite për gjininë e tyre**. Ky model pasqyrohet në nivel lokal, ku sulmet gjinore shpesh përqendrohen më pak në sjelljen profesionale sesa në karakteristikat personale. **Fyerjet, frikësimet dhe sulmet online armatosin pamjen, moralin ose jetën private të tyre në vend të performancës profesionale**. Siç shpjegoi një gazetare grua:

“Gratë gazetare në Facebook u veçuan për veshjen “e papërshtatshme” ose për një jetë “imorale”... Nga ana tjetër, gazetaret meshkuj shpesh inkuadrohen si të korruptuar, zhvaten ose “shantazhohen” ose fyhen si budallenj dhe të paaftë – besueshmëria e tyre dëmtohet ndryshe.”

Ndikimi psikologjik i një ngacmimi të tillë është i rëndësishëm, siç pasqyrohet edhe në intervista. Një gazetare përshkroi marrjen e komenteve armiqësore dhe përgjigjen në nxehtësinë e momentit, duke u penduar për reagimet e saj më pas, por duke mos fshirë postimet. Ajo kujtoi duke qarë me dëshpërim për të parë **punën e saj të zhvlerësuar në një mënyrë kaq çnjerëzore** dhe reflektoi mbi kujdesin që pasoi: “Nëse ata komentojnë kështu, ju ndiheni keq dhe herën tjetër që filloni një histori, mund të jeni më të kujdesshëm. Nuk është se nuk ndikon te ty.”

Vlen të merret parasysh se shumë gra gazetare **raportojnë se janë më të prekura nga komentet e pahijshme online sesa nga kërcënimet e drejtpërdrejta nga figura të fuqishme**, duke reflektuar peshën e përhapur të shqyrtimit publik. Të dhënat sasiore

⁹⁸ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksi për sigurinë e gazetareve 2024* [“Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025

⁹⁹ Posetti, J. et al. (2022) *The Chilling: Studimi global i gazetareve për dhunën online ndaj grave. Qendra ndërkombëtare për gazetaret*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/47vbvtma> më 15 dhjetor 2025.

¹⁰⁰ Ferrier, M. (2018). “Sulmet dhe ngacmimet - Ndikimi të gazetaret femra dhe raportimi i tyre”. [“Attacks and Harassment - The Impact on Female Journalists and Their Reporting”]. IWMF, TrollBusters. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mw654aef> më 15 dhjetor 2025.

¹⁰¹ York, N., Posetti, J., et al. (2025). *Pika e kthesës: Përshkallëzimi drithërues i dhunës në internet ndaj grave në sferën publike*. [“Tipping Point: The Chilling Escalation of Online Violence Against Women in the Public Sphere.”] UN Women Marrë nga: <https://tinyurl.com/3h4hpp7b> më 15 dhjetor 2025. Raporti i fundit, megjithatë, përfshin jo vetëm gazetaret dhe punëtorët e medias, por edhe mbrojtësit e të drejtave të njeriut dhe aktivistët, respektivisht, gratë në sferën publike, duke zbuluar se 70% e 640 grave që identifikojnë pjesëmarrësit e anketës nga 119 shtete kanë përjetuar dhunë në internet gjatë punës së tyre.

¹⁰² Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Sfidat dhe zhvillimet: Siguria e grave gazetare në Maqedoninë e Veriut 2024*. [“Предизвици и напредок: Безбедноста на новинарките во Северна Македонија 2024”]. Safejournalists.net. Marrë nga: <https://tinyurl.com/39r4avcs> më 15 dhjetor 2025.

nëvizojnë prevalencën e ngacmimeve online. Një anketë nacionale zbuloi se **81.6% e grave gazetare kishin përjetuar ngacmime online për shkak të punës së tyre**, përsëri, kryesisht në mediat sociale si Facebook. Ngacmimi ishte më së shpeshti i lidhur me botimin e përmbajtjes kritike ndaj institucioneve ose individëve të fuqishëm (56.6%), duke mbuluar tema tradicionalisht “mashkullore” siç janë sportet ose thjesht duke qenë gra në sytë e publikut. Sulmet shpesh përfshinin komente të dhunshme dhe seksiste, postime që përdornin emrat e tyre dhe mesazhe të drejtpërdrejta, me **39% të grave që si rezultat i këtyre veprimeve vetë-censuroheshin**. Ajo që është edhe më alarmante është se **në 16% të rasteve, ngacmimet u zhvendosën nga online në offline**, duke ilustruar një trajektore të qartë online-offline.¹⁰³

Kërcënimet që përfshijnë dhunën seksuale janë një formë veçanërisht alarmante e ngacmimit që synon gratë gazetare, veçanërisht ato që raportojnë për tema të ndjeshme, të tilla si korrupsioni, ose ato me pozicione të dukshme publike për çështje të caktuara sociale. Në shkurt 2025, një rast i dukshëm ndodhi kur Dragan Pavloviç Latas, menaxher i portalit Veçer, postoi një sërë statusesh në mediat sociale që synonin dy gra gazetare (njëra prej tyre kryeredaktore) të Laboratorit të gazetarisë investigative (IRL).¹⁰⁴ Brenda disa orësh, këto postime shkaktuan një valë të gjuhës së urrejtjes dhe thirrjeve për dhunë (kërcënime për përdhunim). Këto kërcënime zakonisht përdoren për të frikësuar gratë gazetare, për të heshtur raportimet e tyre dhe për të minuar besueshmërinë e tyre. Si rezultat, të dy gratë angazhuan sigurim privat për një muaj për të garantuar sigurinë e tyre – një nivel vendimtar i mbrojtjes që shumica e grave gazetare lokale ose të pavarura, veçanërisht ato jashtë Shkupit, nuk do të ishin në gjendje ta përballonin.

Konteksti ndërkombëtar konfirmon modelet e ngacmimit online me bazë gjinore dhe manifestimet e tij fizike. Anketa globale e UNESCO-s dhe Qendrës ndërkombëtare për gazetaret (ICFJ) (2020) zbuloi se 73% e grave gazetare kishin përjetuar dhunë në internet dhe 20% ishin sulmuar offline në lidhje me përvojat e tyre online.¹⁰⁵ Këto gjetje nxjerrin në pah se si mizogjinia armatohet në diskursin publik, veçanërisht në kontekste populiste dhe të ekstremit të djathtë, dhe nënvizon cënueshmërinë e grave gazetare ndaj fushatave të koordinuara të ngacmimit që synojnë heshtjen e raportimit kritik.

Pavarësisht shpeshtësisë së këtyre sulmeve, raportimi i ulët është i zakonshëm: **43.7% e grave gazetare nuk raportuan incidente**. Edhe më e habitshme, me përjashtim të gjashtë grave gazetare, **asnjë nga 95.1% e mbetur nuk kërkoi ndonjë mbështetje ose ndihmë psikologjike**.¹⁰⁶ Kjo është mjaft alarmante nëse marrim parasysh se kur u anketuan për shqetësimet e tyre kryesore të lidhura me punën, **gati gjysma e grave (42.8%) raportuan ankth për shëndetin e tyre mendor dhe emocional**, krahasuar me vetëm një të katërtën e burrave (25.8%), ndërsa 35.5% e grave shprehën shqetësim për shëndetin e tyre fizik, në krahasim me vetëm 17.3% të burrave.¹⁰⁷

¹⁰³ Jovanovska, B. (2022). *Nga normalizimi në vetëcensurë: Analiza e ngacmimit online të grave gazetare në Maqedoninë e Veriut*. OSBE DHE PINA. Marrë nga: <https://tinyurl.com/ynkmzfma> më 15 dhjetor 2025

¹⁰⁴ PLaboratori i raportimit investigativ (2025). “Nga çfarë ka frikë Latasi kur të inkurajon të na përdhunosh dhe linçosh?” [“Од это плаши Латас кога ве поттикнува до не силувате и линчувате?”]. [online] IRL. Marrë nga: <https://tinyurl.com/4djff557> më 15 dhjetor, 2025.

¹⁰⁵ FPosetti, J. et al. (2022) *The Chilling: Studimi global i gazetarëve për dhunën online ndaj grave Qendra ndërkombëtare për gazetaret*. Marrë nga: <https://tinyurl.com/47vbtma> më 15 dhjetor 2025

¹⁰⁶ Jovanovska, B. (2022). *Nga normalizimi në vetëcensurë: Analiza e ngacmimit online të grave gazetare në Maqedoninë e Veriut*. OSBE DHE PINA. Marrë nga: <https://tinyurl.com/ynkmzfma> më 15 dhjetor 2025

¹⁰⁷ Trpevska, S (2024). *Kushtet e punës në sektorin e medias: Statusi profesional dhe të drejtat e punës së gazetarëve dhe punëtorëve të medias* [„Работните услови во медиумскиот сектор: професионален статус и работнички права на новинарите и медиумските работници“]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/29suyx3m> më 15 dhjetor 2025

Në vitin 2023, SHGM punoi me Ministrinë e punëve të brendshme për të zhvilluar Protokollin e sigurisë për gazetarët online, i cili njihet në mënyrë të qartë se gratë gazetare përjetojnë nivele në mënyrë disproporcionale më të larta të ngacmimit në internet.^{108 109} Pas miratimit të protokollit, Ministria caktoi një person për kontakt të caktuar përgjegjës për marrjen dhe trajtimin e kërcënimeve online drejtuar gazetarëve dhe punëtorëve të tjerë të medias, duke shënuar një hap të rëndësishëm institucional drejt përmirësimit të sigurisë së tyre.

Sidoqoftë, nismat siç janë njësitë speciale të Ministrisë së punëve të brendshme për hetimin e sulmeve të gazetarëve dhe emërimet e prokurorëve publikë për trajtimin e rasteve të sigurisë së gazetarëve përballen me një sërë sfidash. Procedurat gjyqësore dhe hetimet zgjasin shumë, ka mungesë të bashkëpunimit ndër-institucional dhe zyrtarëve të policisë dhe gjyqësorit shpesh u mungojnë resurset dhe trajnimet e duhura për të trajtuar në mënyrë efektive rastet komplekse të dhunës ndaj gazetarëve, veçanërisht në sferën digjitale.¹¹⁰ Kjo u konfirmua në një njoftim nga prokurori publik aktual përgjegjës për monitorimin e rasteve të sigurisë së gazetarëve, Ljupço Koçevski, kur ai theksoi se rastet e sulmeve fizike janë më të lehta për t'u përpunuar në krahasim me rastet e kërcënimeve dhe ngacmimeve digjitale. Për të ndërhyrë, prokuroria publike varet nga bashkëpunimi ndërkombëtar me platformat e mediave sociale dhe ofruesit e internetit.¹¹¹ Megjithatë, gazetarët janë skeptikë dhe tregojnë për **ekzistencën e një standardi të dyfishtë:**

“Sa herë që një politikan është synimi, ato raste lëvizin shpejt dhe zgjidhen. Por kur bëhet fjalë për kërcënime kundër nesh, papritmas është “e pamundur” të gjesh se kush është pas tyre, veçanërisht në internet. Vazhdojmë të dëgjojmë të njëjtin justifikim – se llogaritet janë anonime ose të koordinuara – dhe rastet tona thjesht ngecin.”

Të marra së bashku, këto dinamika gjinore amplifikojnë ngarkesën psikologjike të profesionit dhe formësojnë zgjedhjet e redaksisë që gratë bëjnë, duke ndikuar në historitë që ndiqen, mënyrën se si ato mbulohen dhe vetë mënyrat në të cilat gratë përballen në vendet e tyre të punës dhe komunitetet.

(Frika) nga erozioni i besimit publik

Gazetaria lokale luan një rol vendimtar për të ndihmuar qytetarët të kuptojnë se si funksionon pushteti në komunitetet e tyre. Përmes raportimit investigativ, ose të paktën analitik, njerëzit mësojnë se si duket korrupsioni në praktikë dhe si t'i mbajnë institucionet llogaridhënëse. Siç shpjegoi një gazetar: “Qytetari mesatar nuk e di me të vërtetë se çfarë llogaritet si korrupsion përtej rryshfetit dhe as nuk i kupton përgjegjësitë e pushtetit lokal.”

¹⁰⁸ Shoqata e gazetarëve të Maqedonisë së Veriut (2023). “SHGM dhe Ministria e punëve të brendshme me protokoll për sigurinë e gazetarëve në internet”, SHGM. Marrë nga: <https://tinyurl.com/mhpsjebx> më 15 dhjetor, 2025.

¹⁰⁹ Breskovski, I. & Angelovski, T. & Arsovska, B. (2024). *Doracaku për sigurinë e gazetarëve* [“Прирачник за безбедност на новинари”]. SHGM Marrë nga: <https://tinyurl.com/37tk295y> nga 15 dhjetor 2025

¹¹⁰ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Sfidat dhe zhvillimet: Siguria e grave gazetare në Maqedoninë e Veriut 2024*. [“Предизвици и напредок: Безбедноста на новинарките во Северна Македонија 2024”]. Safejournalists.net. Marrë nga: <https://tinyurl.com/39r4avcs> më 15 dhjetor 2025.

¹¹¹ Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut (2024). “Koçevski: Dënoj publikisht çdo formë presioni dhe kërcënimi që synon të heshtë gazetarët dhe të ndikojë në punën e tyre” [“Коцевски: Јавно ја осудувам секоја форма на притисок и закани кои се насочени кон замолчување на новинарите и врз нивната работа”]. Marrë nga: <https://tinyurl.com/yd3hhdzx> më 15 dhjetor, 2025

Kjo zbrazëti në njohuri ushqen **prishmëri jorealiste ndaj gazetarëve**, veçanërisht në qytetet e vogla ku njerëzit e njohin njëri-tjetrin më ngushtë. Për shembull, policia dërgon raporte ditore dhe mediat i publikojnë ato në mënyrë rutinore. Megjithatë, gazetarët lokalë raportuan se shumë njerëz supozojnë se gazetarët kanë qasje të drejtpërdrejtë në emrat e autorëve ose detajet konfidenciale, kështu që vendasit e kërkojnë këtë informacion sikur të ishte një shërbim personal. Në disa raste, ky **keqkuptim përshkallëzohet në armiqësi**: një gazetar raportoi se kishte marrë kërcënime me jetë nga një qytetar që besonte se po fshihte emra nga publiku.

Hulumtimet vazhdimisht tregojnë se **besimi i publikut në media mbetet i ulët dhe kryesisht i stagnuar**. Arsytet janë të njohura dhe të ndjera gjerësisht: ndikimi politik mbi vendimet e redaksisë, përhapja e dezinformimit, propaganda dhe gjuha e urrejtjes – të gjitha këto formësojnë perceptimin se media nuk është plotësisht e pavarur.¹¹² Të dhënat e tre viteve të fundit konfirmojnë këtë tendencë: vetëm 6-7% e qytetarëve raportojnë se kanë besim të lartë në media, ndërsa rreth gjysma (41-48%) thonë se u besojnë disi atyre.¹¹³

Megjithatë, përkundër këtyre sfidave, **nuk është se besimi i publikut është humbur plotësisht**, pasi mjaft gazetarë lokalë raportojnë se qytetarët janë kryesisht në anën e tyre dhe mbështeten tek ata për të ekspozuar të vërtetën. Përkundrazi, ai minohet vazhdimisht nga klima më e gjerë politike – fushatat e dezinformimit, mediat e kontrolluara nga partitë dhe një sistem institucional i korruptuar që formon mënyrën se si qytetarët i perceptojnë të gjithë gazetarët, përfshirë ata që punojnë në mënyrë të pavarur. Ky erozion i besimit prek në mënyrë disproporcionale gazetarët lokalë, afërsia e të cilëve me komunitetet e tyre e bën punën e tyre si më të dukshme ashtu edhe më të çënuar ndaj keqkuptimeve. **Megjithatë, shumë prej tyre mbeten të përkushtuar për t'i shërbyer interesit publik, shpesh duke punuar nën presion të madh për të siguruar raportim të saktë dhe të përgjegjshëm në mjediset ku mosbesimi është krijuar rreth tyre.**

Mbrojtja, sindikalizimi dhe solidariteti

Në një kontekst politik dhe mediatic ku gazetarët lokalë përballen me pasiguri financiare, pengesat strukturore për raportimin mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar, si dhe ngacmimet dhe kërcënimet (me bazë gjinore), gjetja e rrugëve të qëndrueshme dhe mekanizmave për mbrojtje është thelbësore. Ndërsa ekzistojnë mekanizma formalë siç janë sindikatat për të siguruar mbrojtje, kapacitetet e tyre mund të kufizohen jashtë kryeqytetit. Vlera dhe rëndësia e rrjeteve joformale të mbështetjes midis gazetarëve padyshim që rritet në rrethana të tilla.

Sindikatat e gazetarëve si **Sindikata e pavarur e gazetarëve dhe punonjësve mediatic (SPGPM) dhe Shoqata e gazetarëve në Maqedoninë e Veriut (SHGM)** ofrojnë rrugë specifike për mbrojtjen e gazetarëve. Ata të dy përfaqësojnë për mekanizma më të

¹¹² Rrjeti i evropës juglindore për profesionalizimin e medias. (2022) Besimi i mediave në Maqedoninë e Veriut. Marrë nga: <https://tinyurl.com/y945xnbm> më 15 dhjetor, 2025.

¹¹³ Nikodinoska, V. & Chausidis, T. (2025). *Tregu i dobët i medias, standardet e ulëta etike, nevoja për legjislacion efektiv*. [“Сиромашен медиумски пазар, ниски етички стандарди, потреба од ефикасно законодавство”]. Instituti maqedonas i medias, Shkup dhe Fondacioni “Mediacenter”, Sarajevë. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3uf6kvdx> më 15 dhjetor 2025

fortë institucionale dhe ligjore që mbrojnë të punësuarit në media në përputhje me interesat e tyre ekonomike dhe profesionale. SHGM monitoron sulmet kundër gazetarëve, megjithatë, këto bazohen ekskluzivisht në dëmtime fizike. Ata gjithashtu ofrojnë ndihmë juridike dhe mbështetje psikologjike pa pagesë. Për shembull, në vitin 2024, ata ofruan ndihmë juridike pa pagesë në 66 raste dhe mbështetje psikologjike në 11 raste.¹¹⁴ Sa i përket SPGPM, ata gjithashtu ofrojnë ndihmë juridike pa pagesë për anëtarët e punëtorëve të medias. Organet rregullatore qeveritare, siç është **Agjencia për shërbime mediatike audio dhe audiovizuale (ASHMAA)** janë të kufizuara në ofrimin e mbështetjes për gazetarët pasi mandati i tyre përqendrohet kryesisht në rregullimin e transmetimit.¹¹⁵

Është e rëndësishme të theksohet se shkalla në të cilën masat e sindikatës i përgjigjen në mënyrë adekuate nevojave të gazetarëve dhe mbledhin besimin dhe angazhimin e tyre është e diskutueshme. **Anëtarësimi në sindikatë midis gazetarëve është relativisht i ulët**, me 58% që raportojnë se nuk i përkasin asnjë organizate pune.¹¹⁶ Gati gjysma (45%) ia atribuon këtë vetëdijësim të pamjaftueshëm të aktiviteteve të sindikatës, duke sugjeruar zbrazëtira në komunikim dhe shtrirje. Në të njëjtën kohë, një shumicë e konsiderueshme e gazetarëve (63%) shprehin shqetësimin se sindikatat janë të cënueshme nga korrupsioni ose ndikimi i korporatave.¹¹⁷ Kjo pasqyron një **skepticizëm më të gjerë ndaj mekanizmave institucionale që synojnë të mbrojnë të drejtat e punëtorëve**, duke sugjeruar **se barrierat informative dhe mosbesimi në integritetin organizativ** kontribuon në angazhimin e ulët të sindikatave në sektorin e medias.

Këto perceptime përforcohen më tej në nivel lokal, siç pasqyrohet në intervistat e kryera për këtë studim, ku gazetarët shpesh ndjehen të anashkaluar nga strukturat që ata mendojnë se janë të centralizuara në kryeqytet. Disa të intervistuar nga mediat lokale përshkruan **ndjenjën e të qenit “të lënë vetëm”, duke vënë në dukje se** aktivitetet e sindikatës, dukshmëria dhe mekanizmat mbështetës janë përqendruar kryesisht në Shkup, duke i lënë gazetarët lokalë me qasje të kufizuara në informacione, përfaqësim dhe ndihmë në kohë. Në këtë kontekst, mosbesimi në kapacitetin e organizatave të tilla si SHGM dhe SPGPM është i lidhur jo vetëm me besueshmërinë institucionale, por edhe me një shkop të perceptuar midis përfaqësimit në nivel nacional dhe realiteteve të përditshme të gazetarisë jashtë kryeqytetit: “Janë gjithmonë të njëjtët njerëz në seminare. Çfarë duhet të mendoj për SHGM dhe SPGPM? Ata veprojnë në ‘klika’ – është një sjellje e bazuar në klikë. Nuk jam i sigurt nëse mund të mbështetem plotësisht tek ata.”

Në të njëjtën kohë, disa gazetarë theksuan se, brenda kapaciteteve të tyre të kufizuara, sindikatat dhe shoqatat profesionale po bëjnë atë që mundën në kushte të vështira strukturore dhe financiare. Disa të intervistuar shprehën **vlerësimin për trajnimet, këshillat ligjore dhe mbështetjen psikologjike që janë në dispozicion, duke**

¹¹⁴ Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë (2025). “Deklarata e miratuar për mbrojtjen e gazetarisë profesionale në Kuvendin vjetor të SHGM” [“Усвоена Декларација за одбрана на професионалното новинарство на годишното собрание на ЗНМ”] Marrë nga: <https://tinyurl.com/52pp7ner> më 18 dhjetor 2025.

¹¹⁵ Spirovski, M. & Todorovska-Kostovska V. (2025). *Maqedonia e Veriut: Indikatorët mbi nivelin e lirisë së medias dhe indeksit për sigurinë e gazetarëve 2024* [“Северна Македонија: Индикатори за степенот на слободата на медиумите и Индекс на безбедноста на новинарите 2024”]. SHGM: Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025.

¹¹⁶ Trpevska, S (2024). *Kushtet e punës në sektorin e medias: Statusi profesional dhe të drejtat e punës së gazetarëve dhe punëtorëve të medias* [„Работните вслови во медиумскиот сектор: професионален статус и работнички права на новинарите и медиумските работници”]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/29suyx3m> më 15 dhjetor 2025

¹¹⁷ Ibid.

vënë në dukje se ndërsa këto masa nuk janë gjithmonë të mjaftueshme ose të qasshme, ato megjithatë përfaqësojnë një formë të rëndësishme mbështetjeje në një mjedis mediatik që përndryshe është i brishtë.

Në përgjigje të mungesës së mbrojtjes së mjaftueshme institucionale për gratë gazetare, **rrjeti joformal i udhëhequr nga gratë EDNAKVA (E BARABARTË)** u formua si një organ i veçantë në kuadër të SPGPM për të parandaluar diskriminimin në vendin e punës dhe ngacmimin me bazë gjinore dhe për të përforcuar pozitën e grave në sektorin e medias. Në një intervistë të thëlluar me znj. Marija Mitevska, gazetare dhe presidente e EDNAKVA, gjatë diskutimit të çështjeve të diskriminimit dhe ngacmimit në vendin e punës, ajo pretendoi se:

“Padyshim që ka nevojë të punohet në arsim dhe rritje të vetëdijes, si në të gjithë shoqërinë tonë në tërësi, ashtu edhe brenda komunitetit të gazetarëve, pasi ka raste kur edhe gratë gazetare normalizojnë sjelljen e papërshtatshme dhe diskriminuese si thjesht pjesë e punës.”

Ndjenja më e madhe është se perceptimet e gazetarëve për barazinë gjinore në sektorin e medias, pavarësisht nga identiteti i tyre gjinor, janë të kufizuara në barazinë e rrogave, pasi të dhënat tregojnë se një numër i konsiderueshëm i tyre ose nuk e dinë (40.3%) ose raportojnë mungesën (18.5%) e politikave dhe procedurave të brendshme për të siguruar barazinë gjinore, duke theksuar nevojën për masa më të dukshme, të strukturuar dhe gjithëpërfshirëse.¹¹⁸ Duhet të theksohet se është e vështirë të hetohen këto dinamika në nivel lokal, pasi **kërkimi i politikave dhe procedurave specifike të brendshme që sigurojnë barazinë gjinore mund të rezultojë i tepërt në redaksitë lokale me shumë pak gazetarë ose të udhëhequr nga një kryeredaktor i vetëm**. Megjithatë, gjetjet tregojnë për një kulturë të përhapur në peizazhin mediatik ku një **kuptim gjithëpërfshirës dhe respektimi i barazisë gjinore është larg nga të qenit në plan të parë**.

Kur politikat dhe procedurat e brendshme që adresojnë barazinë gjinore mungojnë ose janë të panjohura, nuk është për t'u habitur që **mekanizmat për t'iu përgjigjur ngacmimeve me bazë gjinore, veçanërisht në hapësirat digjitale, janë po aq të pazhvilluara**. Ndërsa kapacitetet e redaksive në kryeqytet tashmë janë të pamjaftueshme - të karakterizuara nga mungesa e ekipeve të IT-së, trajnimit dhe protokolleve të qarta për t'iu përgjigjur në mënyrë efektive sulmeve online dhe për të siguruar mbrojtje për gratë gazetare - situata në nivel lokal është edhe më e pasigurt. Siç vuri në dukje një përfaqësues i SPGPM në një intervistë, sindikata “nuk merr raporte nga zonat lokale - njerëzit atje i trajtojnë gjërat vetë.”

Ndërsa është e vërtetë që për mediat lokale, kjo tendencë për t'i “trajtuar gjërat vetë” zakonisht buron nga mungesa e besimit institucional dhe shpeshësia dhe afërsia e kërcënimeve me të cilat përballen, kjo vetëbesim nuk do të thotë gjithmonë izolim. Përkundrazi, **solidariteti që pason midis kolegëve bëhet një mekanizëm alternativ joformal, por i fortë, për mbrojtje**. Për shembull, një nga burrat gazetarë tregoi se si kur një kolege grua mori kërcënime me vdekje, një grup gazetarësh i bënë presion kolektiv policisë për të gjetur kryerësin e veprës penale. **Ky veprim i përbashkët çoi**

¹¹⁸ Bejkova, B. & Dzigan, S. (2022). *Analiza – Siguria dhe situata socio-ekonomike në media: Të veprojme së bashku për respektim më të madh të të drejtave të gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [“Анализа – Безбедносната и социо-економската состојба во медиумите: Со заедничко дејствување до поголемо почитување на правата на новинарите и на медиумските работници”]. SHGM dhe SPGPM Marrë nga: <https://tinyurl.com/2cp4k67c> më 15 dhjetor 2025.

në një ndërhyrje të suksesshme, dhe burri u gjet vetëm disa orë më vonë dhe u mor në paraburgim. Duke reflektuar mbi incidentin, gazetarja u shpreh: “Duhet të mbrojmë njëri-tjetrin, sepse nëse presim mbrojtje nga shteti, jemi të destinuar të dështojmë.” Në kontekste të tilla, veprimi kolektiv midis gazetarëve bëhet një zëvendësim për masat mbrojtëse institucionale.

Solidariteti gjithashtu merr forma më pak të dukshme, por po aq të rëndësishme. Sipas një gruaje tjetër gazetare, kolegët organizuan mbështetje psikologjike pas incidentit traumatik të zjarrit në Koçan në fillim të këtij viti. Duke pasur parasysh natyrën e punës në sektorin e medias, ajo theksoi nevojën për mbështetje profesionale të qasshme të shëndetit mendor veçanërisht kur raportoni për ngjarje traumatike që përfshijnë humbjen e jetës dhe tronditjen kolektive.

Këto përvoja nuk janë të izoluara. Raporti i SHGM-SPGPM i vitit 2022 zbulon se deri në 50.5% e profesionistëve të medias kanë menduar të largohen nga profesioni,¹¹⁹ duke treguar një efekt kumulativ të pakënaqësisë, pasigurisë financiare dhe punës së tepërt kronike. Kjo u konfirmua në intervistat tona, me një gazetar që rrëfente se si kolegët u tërhoqën gradualisht nga gazetaria për shkak të stresit të vazhdueshëm, presionit dhe rrogës së papërshtatshme. Në të njëjtin raport, 59% e të anketuarve identifikuan rraskapitjen psikologjike dhe stresin si rreziqet kryesore në punën e tyre, dhe 45.9% vunë në dukje kërcënimet dhe format e tjera të dhunës psikologjike si rreziqe të konsiderueshme.¹²⁰ Duke iu referuar kërcënimeve të mundshme, një gazetare vendase pranoi:

“Ai [presioni dhe frikësimi] ndikon në mendjen tuaj, jo se diçka [e dhunshme ose e keqe] ka të ngjarë të ndodhë, **por shkakton stres**. Mendoj se institucionet nuk përgjigjen siç duhet edhe në raste shumë më të rënda; ligji është i tillë që derisa të ndodhë diçka e rëndë, asgjë nuk bëhet. Megjithatë, ka solidaritet midis kolegëve.”

Në këtë sfond të lodhjes, pasigurisë dhe mbrojtjes të kufizuar institucionale, shumë gazetarë lokale theksuan **rëndësinë e rrjeteve informale dhe formave të mbështetjes të bazuara në kolegë**. Një shembull i tillë i theksuar nga pjesëmarrësit tanë në intervistë është Programi për gratë gazetare i themeluar nga Platforma e pavarur dhe jofitimprurëse për gazetari dhe analizë hulumtuese (PINA), e cila bashkon gratë gazetare nga i gjithë vendi përmes një përzierje të takimeve kolektive (online), mentorimit dhe punës të paguar të redaktimit. Siç tha gazetarja hulumtuese dhe presidentja e PINA, Kristina Ozimec, në një intervistë, programi u mundëson grave gazetare të zhvillojnë histori mbi një spektër të gjerë temash – nga çështjet me bazë gjinore deri te korrupsioni lokal, liria e medias dhe qeverisja e mirë – duke marrë mentorim të drejtpërdrejtë, udhëzime të redaksisë dhe kompensim financiar. **Për gazetarët lokalë në veçanti, këto rrjete ndihmojnë në luftimin e izolimit, sigurojnë qasje në resurse dhe ekspertizë dhe riafirmojnë një ndjenjë të përkatësisë profesionale në një mjedis mediatik ku shumë ndjehen të lënë për t’u përballur vetë.**

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Josheska, B. & Dzical, S. (2022). *Me veprim të përbashkët drejt respektimit më të madh të të drejtave të gazetarëve dhe punëtorëve të medias*. [“Со заедничко дејствуваје до поголемо почитуваје на правата на новинарите и на медиумските работници”]. SHGM dhe SPGPM Marrë nga: <https://tinyurl.com/dshpptuu> më 15 dhjetor 2025.

VËSHTRIM PËRPARA: GAZETARIA LOKALE MIDIS AUTONOMISË, KUFIZIMIT DHE MUNDËSISË

Gazetaria në Maqedoninë e Veriut karakterizohet nga një sërë dinamikash të thella dhe shpesh kontradiktore. Nga njëra anë, shumë gazetarë vazhdojnë të përfytyrojnë një ndjenjë qëllimi profesional, autonomie dhe rëndësie publike në punën e tyre të përditshme. Nga ana tjetër, siç tregojnë këto gjetje të hulumtimit, ato veprojnë brenda një sistemi mediatik të formuar nga pasiguria ekonomike, presioni politik, brishtësia institucionale dhe mbrojtja e **pabarabartë – kushte që ndjehen më së shumti në nivel lokal dhe prekin në mënyrë disproporcionale gratë gazetare.**

Këto kontradikta u konfirmuan në një studim nacional që tregon se ndërsa një shumicë e madhe e gazetarëve (78%) raportojnë se janë të kënaqur me nivelin e tyre personal të autonomisë në punën e përditshme, **vetëm 18% besojnë se mediat në Maqedoninë e Veriut janë plotësisht ose kryesisht të lira.** Më shumë se gjysma (56%) i përshkruajnë mediat si vetëm “deri diku të lira”.¹²¹ Ky hendek tregon për një shkëputje strukturore: gazetarët individualë mund të ndihen të pavarur në zgjedhjet e tyre të raportimit, megjithatë kushtet më të gjera politike, ekonomike dhe pronësore kufizojnë ndjeshëm shtrirjen, ndikimin dhe qëndrueshmërinë e asaj pavarësie. Ose siç thotë një gazetar vendas: “Do të ishte më e dobishme nëse institucionet do të përqendroheshin më shumë në adresimin e asaj që kemi shkruar, sesa të përqendroheshin te personi që qëndron pas tekstit.” Në vend të kësaj, gazetarët raportojnë se përballen me presion personal, kërcënime ndaj familjeve të tyre dhe pasoja afatgjata që shtrihen përtej redaksisë.

Në të njëjtën kohë, pavarësisht mosbesimit të gjerë të publikut ndaj mediave si institucione, hulumtimet e fundit konfirmojnë se **qytetarët vazhdojnë ta njohin gazetarinë si një gur themeli të demokracisë dhe një shtyllë kryesore të interesit publik.** Ndër gjenerata, ekziston një kuptim i përbashkët i rëndësisë demokratike të medias, edhe pse pesimizmi dominon vlerësimet e funksionimit të saj aktual – një perspektivë e formuar nga polarizimi politik, korrupsioni dhe paqëndrueshmëria ekonomike.¹²² Vetë gazetarët lokalë konfirmojnë këtë paradoks: ndërsa besimi në media mund të jetë i brishtë, **raportimi investigativ në veçanti mbetet i respektuar dhe vlerësuar nga publiku.** Ata thonë se momentet e krizës, të tilla si zjarri në Koçan, kanë intensifikuar më tej vëmendjen e publikut ndaj korrupsionit dhe llogaridhënies, duke çuar në reagime më të forta edhe për histori më të vogla, lokale.

Disa të intervistuar përshkruajnë se ajo që i mban ata është siguria që raportimi i tyre ka arritur të prodhojë, ose të paktën të nxisë ndryshime të prekshme në komunitetet e tyre – nga ndërtimi i shkollave dhe asfaltimi i rrugëve deri te ndërtimi i sallave sportive dhe infrastrukturës publike. Një gazetar vendas reflektoi se pavarësisht lodhjes dhe netëve pa gjumë, **“më bën krenar dhe në paqe me punën time kur shoh një shkollë të ndërtuar në fshatin tim për shkak të asaj që kam shkruar.”** Këta shembuj nënvizojnë **vlerën unike demokratike të gazetarisë lokale:** afërsinë e saj me qytetarët, aftësinë e saj për të përkthyer interesin publik në rezultate konkrete dhe potencialin e saj për të rindërtuar besimin nga fillimi.

Megjithatë, ky potencial po kërcënohet gjithnjë e më shumë. **Redaksitë lokale të**

¹²¹ Тревска, С. (2023). *Kushtet e punës në media: Statusi profesional dhe të drejtat e punës së gazetarëve dhe punëtorëve të medias.* [„Работни услови во медиумскиот сектор: професионален статус и работнички права на новинарите и медиумските работници“]. SPGPM & RESIS. Marrë nga: <https://tinyurl.com/29suux3m> më 15 dhjetor 2025

¹²² Nikodinovska, V. (2025). *Etika, besimi dhe interesi publik janë gjithashtu çelësi në epokën digjitale.* [„Етиката, довербата и јавниот интерес клучни и во дигиталната доба“]. Institutit maqedonas për media, Shkup. Marrë nga: <https://tinyurl.com/npx9m4dm> më 15 dhjetor 2025

lajmeve po zvogëlohen ose zhduken krejtësisht, ngarkesat e punës janë të paqëndrueshme dhe gazetarët shpesh detyrohen të punojnë vetëm ose nëpër media të shumta për të mbijetuar. Gjinia shton një shtresë tjetër të cënueshmërisë në këto kushte. Gratë gazetare – të cilat tani përbëjnë shumicën e profesionit – përballen me të njëjtën pasiguri strukturore ndërsa përballen gjithashtu me ngacmime me bazë gjinore, praktika diskriminuese të punës dhe mungesë të përgjigjeve institucionale ndaj abuzimit online dhe offline. Në kontekstet lokale të shënuara nga mungesa kronike e personelit dhe tendosja financiare, diskriminimi gjinor shpesh merr forma më tinëzare dhe rrallë përmendet si i tillë: ngritja e shqetësimeve me bazë gjinore shpesh perceptohet si një “luks” në ekipet që përpiqen të përmbushin kërkesat themelore operacionale. Mungesa e protokolleve të qarta, mekanizmeve të mbështetjes dhe mbrojtjes së TI-së bën që shumë gra gazetare, veçanërisht në kontekstet lokale, të “trajtojnë gjërat vetë”, duke normalizuar rrezikun si pjesë e punës dhe duke përforcuar një kulturë të heshtjes dhe vetë-mbështetjes.

Në të njëjtën kohë, gazetarët nuk kanë qëndruar pasivë. **Rrjetet joformale, solidariteti i kolegëve dhe iniciativat e udhëhequra nga gratë janë shfaqur si mekanizma kritikë mbështetës, veçanërisht kur përgjigjet institucionale janë të dobëta ose mungojnë.** Gratë gazetare lokale, në veçanti, kanë theksuar rëndësinë e këtyre rrjeteve për shkëmbimin e informacioneve, mbështetjen emocionale, mentorimin dhe mundësitë profesionale – hapësirat ku përvojat gjinore të punës, ngacmimit dhe rraskapitjes mund të emërtohen kolektivisht dhe jo individualisht. **Këto praktika tregojnë për modele alternative të rezistencës që nuk mbështeten vetëm në strukturat formale, por ato nuk mund të zëvendësojnë zgjidhjet sistemike.**

Duke parë përpara, qëndrueshmëria e gazetarisë – veçanërisht në nivelin lokal – ngre pyetje urgjente për të ardhmen e profesionit. **Regjistrimi në studimet e gazetarisë, medias dhe komunikimit ka rënë në mënyrë dramatike gjatë dekadës së fundit, nga rreth 200 studentë në vit në vetëm 30 në 2023/2024.**¹²³ Kjo rënie sinjalizon jo vetëm një krizë të riprodhimit të punës, por edhe një erozion më të gjerë të qëndrueshmërisë së perceptuar të gazetarisë si karrierë. Përmbysja e kësaj tendence do të kërkojë më shumë se angazhime retorike për lirinë e medias; ajo kërkon përmirësime konkrete në të drejtat e punës, sigurinë, trajnimin, rrogën dhe njohjen profesionale, me vëmendje të veçantë ndaj pabarazive gjinore.

Në fund të fundit, ky hulumtim sugjeron që përforcimi i lirisë së medias në Maqedoninë e Veriut nuk mund të mbështetet vetëm në zgjidhje uniforme dhe të centralizuara. Gazetaria lokale vepron në kushte, presione dhe mundësi të ndryshme që kërkojnë qasje të përshtatura dhe jo përsëritje të modeleve të dizajnuara për mediat nacionale. Megjithëse hulumtimet ekzistuese mbi besimin publik nuk e diferencojnë mjaftueshëm gazetarinë lokale, gjetjet e këtij studimi theksojnë rolin e saj jetik demokratik, si dhe potencialin e saj për të shërbyer si hapësirë për rindërtimin e besueshmërisë, llogaridhënies dhe angazhimit publik. Kushtimi i vëmendjes më të madhe përvojave unike të gazetarëve lokalë – dhe veçanërisht grave gazetare – gjatë zhvillimit të kornizave të ardhshme të politikave, financimit dhe mbrojtjes nuk është vetëm një çështje e barazisë, por një parakusht për një peizazh mediatik më rezistent dhe me të vërtetë demokratik.

¹²³ Nikodinoska, V. & Chausidis, T. (2025). *Tregu i dobët i medias, standardet e ulëta etike, nevoja për legjislacion efektiv*. [“Сиромашен медиумски пазар, ниски етички стандарди, потреба од ефикасно законодавство”. Instituti maqedonas i medias, Shkup dhe Fondacioni “Mediacenter”, Sarajevë. Marrë nga: <https://tinyurl.com/3uf6kvdx> më 15 dhjetor 2025

REKOMANDIME

Zhvillimi i mekanizmave të synuar mbështetës për gazetarinë lokale

Krijuesit e politikave dhe donatorët duhet të pranojnë se gazetaria lokale vepron nën rreziqe të dallueshme dhe të intensifikuara në krahasim me mediat nacionale. Skemat e mbështetjes duhet të shkojnë përtej modeleve të financimit të centralizuara dhe të përqendruara në kryeqytet, duke u **dhënë përparësi mediave lokale dhe korrespondentëve**, veçanërisht në rajonet e që nuk janë mbuluar mjaftueshëm. Kjo përfshin grante të vogla dhe fleksibile që pasqyrojnë shkallën dhe kapacitetet e redaksive lokale dhe zvogëlojnë varësinë e tyre nga reklamato politike ose klienteliste, **siç janë mikro-grantet me reagim të shpejtë, mbështetja operacionale thelbësore ose dritaret e thjeshtuara të financimit të përshtatura për mediat dhe korrespondentët lokalë.**

Krijimi i financimit të qëndrueshëm të interesit publik për pluralizmin e medias

Maqedonia e Veriut duhet **t'i japë përparësi krijimit të një Fondi të pavarur për pluralizmin e medias** për të mbështetur gazetarinë me interes publik, veçanërisht në nivelin lokal. Ndërsa financimi i bazuar në projekte nga donatorët mbetet i rëndësishëm, tërheqjet e fundit të mjeteve tregojnë se mbështetja në grante afatshkurtra është e paqëndrueshme dhe i dëmton në mënyrë disproporcionale mediat lokale, të cilave shpesh u mungon kapaciteti administrativ dhe rrjetet për të konkurruar me mediat më të mëdha me seli në Shkup. Një Fond i pavarur për pluralizmin e medias, i **qeverisur përmes kritereve ransparente, mbikëqyrjes me shumë palë të interesuara dhe izolimit nga ndikimi politik**, do të luante një rol kryesor në uljen e ndikimit politik dhe ekonomik (dhe presionit) në kontekstet lokale, duke mbështetur kështu gazetarinë kritike pa pasur nevojë që profesionistët të vetëcensurohen për të mbijetuar.

Përforcimi i të drejtave të punës dhe mbrojtja ligjore për gazetarët në punësim jo standard

Legjislacioni i punës dhe rregullimi i medias duhet të adresojnë në mënyrë eksplicite realitetet e roleve të pavarura, të bazuara në punë honorare dhe hibride që janë të zakonshme në gazetarinë lokale, duke përfshirë **shtrirjen e mbrojtjes së punës, qasjen në sigurimet shoqërore dhe masat mbrojtëse ligjore** për gazetarët që punojnë pa kontrata të përhershme dhe ata të punësuar në mediat online.

Paralelisht, **rregullimi i medias duhet të përforcojë mbrojtjen kundër ndërhyrjes së brendshme nga pronarët dhe menaxhmenti i medias**, duke përfshirë garanci më të qarta të pavarësisë të redaksisë dhe mekanizmave të zbatueshëm kundër presionit të brendshëm. **Regjistrimi dhe monitorimi i detyrueshëm i mediave online** do të mbështeste këto mbrojtje duke rritur **transparencën e pronësisë dhe përgjegjësinë e redaksisë, duke krijuar një bazë rregullatore** për adresimin e presionit të brendshëm, shkeljeve të punës dhe shkeljeve të pavarësisë të gazetarisë, dhe duke **përforcuar kështu mbrojtjen e gazetarëve në mediat digjitale dhe lokale.**

Prezantoni protokollet e sigurisë me përgjegjësi gjinore dhe mbështetje institucionale

Ndërsa protokollet e përgjigjes për ngacmimet online dhe offline ekzistojnë formalisht, **zbatimi i tyre mbetet i pabarabartë dhe i pamjaftueshëm për reagimin gjinor.** Organizatat e medias, shoqatat profesionale dhe institucionet publike duhet të **përforcojnë dhe institucionalizojnë mekanizmat që adresojnë në mënyrë specifike kërcënimet me bazë gjinore në internet**, duke përfshirë qasjen e garantuar në ndihmë ligjore, mbështetje psikologjike dhe ndihmë digjitale për sigurinë. Kjo kërkon kompetenca më të qarta, financim të qëndrueshëm dhe koordinim më të fortë midis institucioneve, sindikatave dhe organeve profesionale, veçanërisht SHGM dhe SPGPM, për të siguruar angazhim të qëndrueshëm në nivel lokal. Zgjerimi i shtrirjes dhe pranisë së tyre përtej Shkupit është thelbësor, pasi gratë gazetare në kontekstet lokale aktualisht përballen me rreziqe të rritura, përgjigje të dobëta institucionale dhe normalizimin e ngacmimeve si “pjesë e punës”. Për më tepër, është thelbësore të krijohen politika në redaksi dhe mekanizma mbështetës institucionale për të parandaluar që amësia të jetë një bazë për diskriminim midis gazetarëve, ose një pengesë për zhvillimin profesional në këtë fushë.

Kjo duhet të përfshijë **vlerësimin e detyrueshëm të rrezikut të ndjeshëm ndaj gjinisë dhe protokollet e reagimit** brenda organizatave të medias, së bashku me **llogaridhënien institucionale** për dështimin për t’iu përgjigjur kërcënimeve të raportuara.

Investoni në kapacitetin teknik dhe aftësitë digjitale për redaksitë lokale

Programet mbështetëse duhet të përfshijnë **asistencë teknike praktike** për gazetarët lokalë, duke përfshirë qasjen në bazat e të dhënave të paguara, mjetet e verifikimit, pajisjet themelore dhe trajnimet në hetimin digjital, prodhimin e multimedias dhe verifikimin e lidhur me inteligjencën artificiale, me fokus në të **mësuarit praktik, të ngulitur në redaksi, në vend të trajnimeve të njehershme**. Në mjediset lokale, ku gazetarët shpesh kryejnë role redaktorësh, role teknike dhe shpërndarëse njëkohësisht, përforcimi i këtyre kapaciteteve është thelbësor për raportimHbin cilësor dhe rezistencën profesionale.

Njohja dhe mbështetja e rrjeteve joformale të kolegëve dhe mekanizmave

Hulumtimi thekson rëndësinë e **rrjeteve joformale, solidaritetit dhe mentorimit të kolegëve**, veçanërisht midis grave gazetare, si mekanizma alternativë të mbrojtjes dhe mbështetjes. Iniciativa të tilla si rrjeti EDNAKVA i udhëhequr nga gratë i themeluar kohët e fundit ose Programi i PINA-s për gratë gazetare luajnë një rol kritik në mbrojtjen dhe mbështetjen e grave (lokale) në media ku mekanizmat formalë janë të dobët ose të paarritshëm. Programet e mbështetjes së medias duhet t'i japin përparësi përforcimit dhe zgjerimit të këtyre strukturave me bazë te kolegët përmes mbështetjes së qëndrueshme për mentorim, hapësira të sigurta dhe mësim kolektiv, **duke përfshirë grante të vogla, mbështetje koordinimi dhe njohje të rrjeteve joformale si aktorë legjitim brenda ekosistemit të medias**.

Prioritizimi i angazhimit të të rinjve dhe qëndrueshmëria e ardhshme e gazetarisë

Rënia e regjistrimit në programet e gazetarisë dhe zhgënjimi i përhapur midis të rinjve sinjalizojnë një sfidë kritike të qëndrueshmërisë për profesionin. Prandaj, zbatimi i grupit më të gjerë të rekomandimeve të përshkruara deri më tani është thelbësor për ta bërë profesionin të zbatueshëm dhe tërheqës për të rinjtë. Ndërhyrjet e ardhshme duhet të **përforcojnë kështu rrugët midis arsimit, mediave lokale dhe gazetarisë hulumtuese përmes mentorimit, mundësive të nivelit fillestar me pagesë dhe bashkëpunimit me universitetet dhe organizatat studentore**, veçanërisht në mediat lokale dhe rajonale. Mbështetja e angazhimit të të rinjve është thelbësore jo vetëm për ripërtëritjen e fuqisë punëtore, por për rindërtimin e besimit në gazetari si një e mirë publike demokratike.

Përmirësimi i mbledhjes së të dhënave dhe hulumtimi mbi dinamikën e mediave lokale dhe gjinore

Duke marrë parasysh të gjitha gjërat, ekziston një **nevojë urgjente për të dhëna të ndara sipas gjinisë dhe të ndjeshme ndaj lokalitetit për lirinë e medias, kushtet e punës dhe sigurinë**. Mekanizmat e ardhshëm të hulumtimit dhe monitorimit, **duke përfshirë ato të drejtuara ose të porositura nga institucionet publike dhe donatorët**, duhet të shkojnë përtej mesatareve nacionale dhe vlerësimeve institucionale për të kapur përvojat e përditshme në redaksitë lokale, duke përfshirë mënyrën se si gjinia, mosha dhe pasiguria kryqëzohen me lokalitetin. Vëmendje duhet t'u kushtohet zonave jashtë kryeqytetit, të cilat mbeten pak të përfaqësuar si në hulumtim ashtu edhe në hartimin e politikave.

Sfidoni narrativat e dëmshme dhe dhunën e normalizuar përmes diskursit publik dhe ndërhyrjeve të edukimit mediatik

Përtej reformave ligjore, institucionale dhe financiare, adresimi i sfidave strukturore me të cilat përballet gazetaria lokale kërkon përpjekje të qëndrueshme për t'u përballur dhe çmontuar normat e dëmshme shoqërore, mitet dhe dezinformatat që normalizojnë dhunën, minojnë besimin dhe delegjitimojnë gazetarinë, aktivizmin dhe angazhimin qytetar. Ky hulumtim tregon se dhuna, ngacmimi dhe frikësimi me bazë gjinore, veçanërisht online, perceptohen gjerësisht si “pjesë e punës”, ndërsa gazetarët dhe aktorët e shoqërisë civile diskreditohen gjithnjë e më shumë përmes narrativave të rrejshme, fushatave të koordinuara të njollosjes dhe lajmeve të rrejshme duke i inkuadruar ato si të njëanshme, të huaja ose armiqësore ndaj “vlerave tradicionale”. Në një mjedis mediatik të ngopur me dezinformim dhe rënie të besimit të publikut, narrativa të tilla dobësojnë kapacitetin shoqëror për të njohur abuzimin, për të kërkuar përgjegjësi dhe për të mbështetur gazetarinë e pavarur. Prandaj, institucionet publike, organizatat e medias, edukatorët dhe shoqëria civile duhet të investojnë në ndërhyrjet afatgjata në narrativa dhe në edukimin mediatik që promovojnë angazhimin kritik me informacionin, sfidojnë stereotipet gjinore dhe keqinformimin dhe riafirmojnë gazetarinë si një e mirë publike dhe jo një kërcënim politik ose ideologjik.

Pa u përballur me këto dinamika më të thella normative, vetëm mbrojtja teknike dhe mekanizmat e financimit do të mbeten të pamjaftueshme për të luftuar erozionin e rezistencës demokratike në nivel lokal.

